2106

mokslas menas literatūra

DRAUGAS

ANTROJI DALIS / 1974 METAI

SPALIO MĖN. 12 D. / OCTOBER 12, 1974

PART TWO — Nr. 239 (41)

Šiame numery

Ketvirtis šimtmečio kultūros tarnyboje.
Amerikos lietuvių ekonominės veiklos pradžia.
Ateitininkų darbai ir dienos.
Vitalijos Bogutaitės poezija.
Icchoko Mero improvizacija.
Pokalbis su soliste Birute Aleksaite.
Įvadas į Giedros Gudauskienės kūrybos koncertą.

Kertinė paraštė

KETVIRTIS ŠIMTMEČIO KULTŪROS TARNYBOJE

Nuolat pakartotinai girdime teisingą priminimą, kad ypač mažos tautos pagrindinė stiprybė yra gajus kultūrinis gyvenimas. Dėl to kiekvienas veiksnys, kuris tą kultūrinį gyvenimą ugdo, mums yra ypatingai brangus. Čia gražiai pasitarnauja mūsų švietimo įstaigos, mokslinės draugijos, akademijos, specialūs leidiniai ir daugybė kitų dalykų. Ne eilinę vietą užima ir periodinė spauda. Užtat su džiaugsmu turime sutikti ir "Draugo" kultūrinio priedo reikšmingą 25 m. sukaktį. Ketvirtis šimtmečio mūsų kultūros tarnyboje, tai tikrai džiugi sukaktis.

Kultūros priedas atsirado su pagausėjusiu skaičiumi naujųjų ateivių. Jis buvo pradėtas leisti 1949 m. rugsėjo 24 d. Tos dienos "Draugo" vedamajame buvo rašoma: "Šiandien paduodame į skaitytojų rankas dviejų dalių Draugą. Tenka prisipažinti, kad mūsų sąlygomis daromas žingsnis yra gana didelis ir radikalus... Jis pareikalauja daugiau darbo ir pasiaukojimo ne vien tik iš redaktorių, bet ir administracijos bei spaustuvės darbininkų. Bet to darbo nebijome, kad tik davus skaitytojams didesnį ir turiningesnį dienraštį... Neužmirškime, kad į Ameriką persikelia daug lietuvių tautos kultūrininkų: rašytojų, mokslininkų, menininkų ir t. t. Jiems turime turėti vietos ir džiaugtis, kad galime sudaryti galimumus jiems ir čia kurti ir sava kūryba kelti tautos vardą..."

•

Pirmame kultūros priedo numeryje buvo K. Bradūno poezija "Tremtiniai" ir "Nauji krantai", dr. J. Balys pasakojo apie tautosakos medžiotojo įspūdžius, A. Baronas rašė apie Atžalyną, jo viltis ir planus, A. Tyruolis informavo apie Vaižganto pergyvenimus svetur, J. Prunskis pasakojo apie atsivertusio marksistų redaktoriaus D. Hyde kelią nuo Lenino prie Šv. Pranciškaus, K. Sčesnulevičius spausdino Dusmenų aprašymą.

Kaip matome, beveik visi pirmojo numerio bendradarbiai tebėra kultūrinio priedo bendradarbiais ir dabar. Pirmus 12 metų kultūros priedą redagavo J. Prunskis, atlikdamas tai šalia kitų kasdienių numerių redaktoriaus pareigų, o nuo 1961 m. priedas buvo redaguojamas K. Bradūno, kuris jau galėjo visą darbo laiką šiam uždaviniui skirti.

•

Kultūros priedas įstengė bendradarbiais sutraukti daug šimtų mūsų pirmaujančių kultūrininkų: poetų, beletristų, mokslininkų, muzikų, dailininkų, teatralų ir visų kitų kultūros sričių atstovų. Besirūpinant mūsų priaugančiais intelektualais, įvestas mėnesinis Akademinių prošvaisčių skyrius, kurį dabar redaguoja Emilija Pakštaitė, moterims rūpimi klausimai gvildenami dvisavaitiniame Moterų Gyvenimo skyriuje, redaguojamame St. Semėnienės, kuri taip pat kas savaitę duoda filmų apžvalgas, o mėnesio pradžioje pasirodo visiems įdomus humoristinis "Spyglių - Dyglių" skyrius, pradėtas L. Žitkevičiaus, o dabar sėkmingai tęsiamas Aloyzo Barono.

•

Beidamas reguliariai kas savaitę, kultūros priedas dabar skubiai ir plačiai duoda naujųjų knygų, meno parodų, koncertų, teatrinių pastatymų, tautinių šokių vakarų, dainų švenčių, operų ir kitų meno apraiškų apžvalgas. Čia atsispindi lietuvių laimėjimai visose kultūrinio gyvenimo srityse. Čia būna gyvi pasikalbėjimai su mūsų kultūrininkais. Čia Kertinėje paraštėje tiesiamos ateities kultūrinio gyvenimo gairės, ir ne vienas čia iškeltas sumanymas buvo labai sėkmingai įgyvendintas.

(Nukelta į 2 psl.)

AMERIKOS LIETUVIŲ EKONOMINĖS VEIKLOS SAVARANKIŠKA PRADŽIA

VINCENTAS LIULEVIČIUS

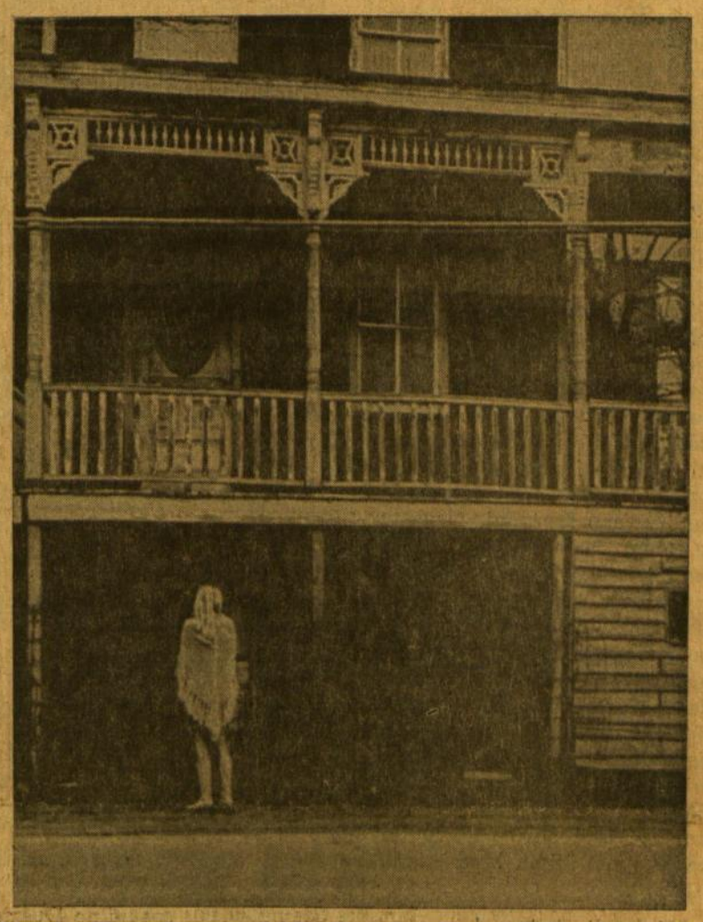

Lietuvių pėdsakų Pennsylvanijoj beieškant. Senieji namai William Penn miestelyje, netoli nuo Shenandoah. Nuotr. Algimanto Kezio, SJ

Įžanga

1963 prof. dr. Antanas Kučas pakvietė mane parašyti jo redaguojamai "Amerikos lietuvių istorijai" vieną skyrių apie JAV lietuvių ekonominę veiklą. Kai pradėjau tai temai rinkti medžiagą, tai jos susikaupė tiek daug, kad rašinys tesutilpo tik į 176 mašinėle rašytus puslapius, įskaitant ir 51 psl. išnašų.

Aišku, tokia studija "Amerikos lietuvių istorijos" redaktoriui buvo per didelė, tad jis pats pasidarė jos santrauką, o pačią studiją patarė atiduoti LKMA Metraščiui, ką 1969 ir padariau. Metraščio redaktorius pažadėjo atspausdinti 1970 Metraščio VI tome, bet tas tomas iki šiol nepasirodė Manydamas, kad daugeliui gali būti įdomu sužinoti apie JAV lietuvių savarankišką ekonominę veiklą, pasiūliau LKMA Chicagos Židinio pirmininkui leisti supažindinti židinio narius su tos studijos kai kuriais duomenimis. Pasiūlymas buvo priimtas. Tuo būdu atsirado ši paskaita.

Kai dabar mes aplinkui matome lietuvius ūkininkus, amatininkus, profesionalus bei bankininkus ir kitokius, visa tai mūsų nestebina. Atrodo, jog tai natūralu. Tačiau istorija besidomįs tuo nepasitenkina, o stato klausimą: kada ir kaip visa tai prasidėjo? Norint į tą klausimą atsakyti, paruošta ir ši paskaita, pavadinta "JAV lietuvių savarankiškos ekonominės veiklos pradžia" (apsiribojant XIX a.). Paskaita suskirstyta į 8 skyrius: žemės ūkis, nejudamo turto savininkai, įnamių laikymas, amatai, pramonė, prekyba, finansai ir profesionalai. Tie skyriai, atrodo, apima visas ekonominio gyvenimo sritis. Tad ir pradedu tik ką išskaičiuotus skyrius iš eilės.

1. Žemės ūkis

Lietuva — žemės ūkio kraštas, tad visai natūralu, kad surinktoji statistika rodo, jog į JAV atvyko daug žemdirbių. Iki 1909 susirinko 240 ūkininkų ir 22,714 ūkio darbininkų. O iki 1914 pirmųjų skaičius pakilo iki 593, o antrųjų — 70,059. Taigi, abu skaičius sudėjus, gausime 79,652 žemdirbyste besivertusius lietuvius, atvykusius į JAV iki 1914.

Tame (1899—1914) laikotarpyje atvyko į JAV 252,594 lietuviai. Jų tarpe 45,672 asmenys buvo pažymėti be jokio darbo įgūdžio (moterys ir vaikai), tad su įgūdžiu buvo 206,922 asmenys. Šį skaičių palyginę su aukščiau minėtu žemdirbių skaičiumi (79,652), matome, kad tuo metu atvyko žemdirbių daugiau trečdalio.

Nežiūrint to, kad į JAV atvyko toks didelis skaičius žemdirbių, žemės dirbti nuėjo labai mažai. Ateiviai ūkių vengė, nes jiems tai priminė jau turėtą darbą Lietuvoje. Juk dalis jų ir važiavo į šį kraštą vien dėl to, kad nusibodo Lietuvoje žemę arti. Dauguma lietuvių ateivių susispietė anglių kasyklose ir miestų fabrikuos. Mieste lengviau darbą gauti ir gyvenimas įdomesnis. Šventadieniais galima pasimatyti su saviškiais, gražiau apsirengti, įdomiau praleisti laiką, nes miestuos vyko prakalbos, koncertai ir vaidinimai. Žemės ūkyje tokių dalykų nebuvo.

Buvo ir kitų priežasčių, dėl kurių nebuvo galima kurtis ūkiuose. Mat, norint žemės ūkyje įsikurti, tuoj reikėjo turėti pinigų žemei pirktil gyvuliams ir sėkloms įsigyti. Be to, reikėjo turėti iš ko gyventi bent vienerius metus, kol sulauksi derliaus. O mūsiškiai ateiviai pinigų neatsiveždavo.

Tačiau lietuviai ir žemės ūkio neužmiršo. Jie persikeldavo ir į ūkius, kai prasigyvendavo, kai fabriko ar kasyklų darbas įkyrėdavo. Arba eidavo į ūkius tuo metu, kai užeidavo pramonės krizė, ir fabrikuose darbai sustodavo. Tokia krizė buvo XIX a. pabaigoje. Ir jai pasunkėjus, dalis lietuvių pradėjo kurtis žemės ūkyje.

Surinktais duomenimis apie 1870 lietuvių dirbo ūkiuose Hardvicke (25 myl. į vakarus nuo Worcesterio). Yra žinių, kad lietuviai Wisconsin valstijoje, Pulasky apygardoje, pradėjo kurtis apie 1886. O 1898 jau buvo 14 lietuvių ūkininkų, turinčių 1740 akrų žemės, apie 14,900.00 dol. vertės. 7 dirbo tenai pas svetimus ūkininkus ir buvo pasiryžę pirkti ūkius. Kai kurie dirbo aplinkui miškuose. Iš viso šioje apylinkėje buvo apie 61 lietuvis. O visoje Wisconsin valstijoje buvo apie 30 ūkininkų, iš kelių šimtų čia gyvenusių lietuvių.

Dabartiniais laikais įvairiomis progomis iškeliamas lietuvių kolonijų steigimo reikalas. Pasirodo, tas klausimas kildavo ir seniau. 1893.VIII.1 du laikraščiai Vienybė Lietuvininkų ir Lietuva susitarė vesti propagandą už steigimą lietuvių naujokyno — kolonijos. Buvo šaukiami susirinkimai ir svarstomas iškeltasis sumanymas. Po tyrinėjimų nuspręsta kurtis Arkansas valstijoje, Hazen apylinkėje. Ta kolonija turėjo vadintis Lietuva. Šią mintį išpopuliarinus, pradėta skubiai pirkti ūkius "Lietuvoje". Atvyko žmonių net iš Philadelphijos. Mat, pagal paskleistą gandą, ten bulvių ir kopūstų galės nuimti net du derliu per metus. Lietuviai nupirko 27 ūkius.

Kompanija paskyrė vietą bažnyčiai ir ūkį klebonui. Kun. J. Balsevičius, išbuvęs daugelį metų Sibire, sutiko būti klebonu. Jis už 1500.00 dol. pripirko dar daugiau lauko ir už 1203.00 dol. pastatė bažnytėlę. Bet greit pasirodė, kad lietuviškam ūkininkavimui žemė čia netinkama, nes beaugdami vaisiai iš vidaus pradeda pūti, ir patys vaisiai be skonio. Turint didesnį kapitalą, galima buvo gyventi iš gyvulių auginimo, bet pinigų trūko ten nusikrausčiusiems lietuviams. Todėl greit nupirktus ūkius žmonės pradėjo apleisti. Pražuvo lietuviški ūkiai, pražuvo ir pastatyta bažnytėlė.

1895 buvo skelbiama, kad kun. Abromaitis pirkęs daug tūkstančių akrų žemės ties Maratico upe, Virginijoje, kur ketinąs įkurti 15,000 lietuvių koloniją. Tenai manąs statyti bažnyčią bei vienuolyną. Kiek vėliau panaši žemės ūkio kolonija buvo įsikūrusi ir Nebraskos valstijoje, bet sunyko ir ta.

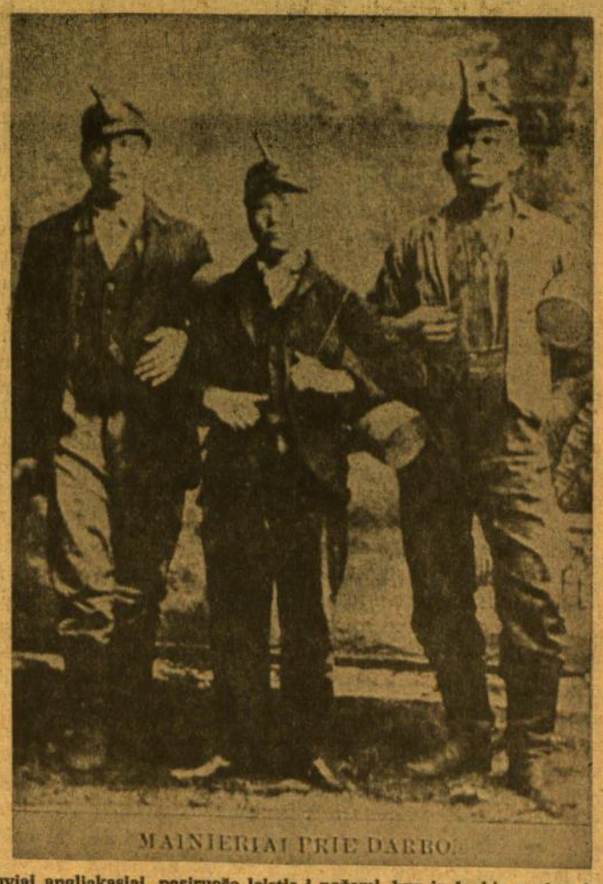

MAINIERIAI PRIE DARBO

Lietuviai angliakasiai, pasiruošę leistis į požemį, kur jų laukia sunkus ir labai pavojingas darbas.

Taigi, pagal Jr. Jono (kun. Žiliaus) surašytus duomenis, išeitų, kad 1898 visoje Amerikoje jau buvo apie 60 lietuvių ūkių, o iš viso gyvenančių iš žemdirbystės buvo apie 1400 asmenų.

2. Nejudamo turto savininkai

Amerikos rytuose, kur lietuviai pradėjo anksčiau kurtis, ten ir nuosavybių savininkų atsirado žymiai daugiau. Pagal turimus duomenis, Juozas Katilius, pirmasis žinomas lietuvis, apie 1874 įsigijo Brooklyno priemiestyje (Maspethe) mažą medinį namelį, o Waterbury, Conn., 1896 jau buvo 10 lietuvių, turinčių nekilnojamo turto 24,500.00 dol. vertės. Shamokine, Pa., 1897 43 lietuviai (iš čia gyvenusių 591) turėjo nuosavybes (sklypus ar namus), vertas 109,000.00 dol. Turtingiausias lietuvis turėjo netoli 15,000.00 dol.

Toliau, kad nereikėtų vardyti vietovių, suskaičiau 1898 buvusius nejudamo turto savininkus. Jų radau tai metais 667. Chicagoje lietuviai pradėjo daugiausia kurtis tik po didžiojo miesto gaisro (1871), 1900 buvo priskaitoma apie 14,000 lietuvių, kurių apie šimtas jau turėjo šiokius tokius namelius.

Taigi, sudėjus pradžioje suminėtus 1898 duomenis ir Chicagos, gausime 820 nejudamo turto nuosavybių, buvusių XIX a. pabaigoje. Šalia Chicagos, turtingiausia vietovė nuosavybėmis buvo Mount-Carmel, Pa. Jų čia randame 67.

Nuosavybių vertė buvo labai įvairi. Buvo tokių, kurios buvo vertos apie vienuolika tūkstančių, bet buvo ir tokių, kurios įvertintos daugiau dviejų šimtų dolerių.

3. Įnamių laikymas.

Ankstyvesniais laikais į Ameriką atvykdavo beveik vien nevedę arba žmonas palikę Lietuvoje vyrai. Nemokant anglų kalbos, buvo sunku nuomoti kambarį pas svetimtaučius, todėl susidėdavo keli, išnuomodavo pigų butą ir patys gamindavosi valgį, patys skalbdavosi. Kartais patys pasistatydavo namelius — pašiūres ir juose apsigyvendavo. Tie nameliai anais laikais buvo vadinami "klioštoriais" — vienuolynais.

Kartais viengungiai ir gudriau sugalvodavo. Pavyždžiui, kai į Pittstoną atvyko viena mergaitė (Magdė Norbutaitė), vienuolika lietuvių viengungių vaikinų susitarė sudaryti lietuvių pavienių šeimą. Tam tikslui išsinuomojo namą, pasikvietė minėtą mergaitę šeimininke ir apsigyveno. Tačiau ta tariamoji šeima neilgai išsilaikė, nes šeimininkė ištekėjo ir išvyko į Nebraskos valstiją.

Padėtis buvo tokia, kad lietuvius ji verste vertė įsigyti savus namus. Žemės sklypus ir namus, palyginti, nebuvo sunku įsigyti. Namus pastatydavo kompanijos išsimokėjimui dešimčiai metų, o metinis mokestis buvo bemaž lygus nuomai. Įsigytuose namuose ne tik šeima apsigyvendavo, bet laikydavo ir viengungius nuomininkus — įnamius. Juos priimdavo ir tos šeimos, kurios pačios nuomojo butą. Tokiu būdu vienas pačių pirmųjų lietuvių verslų buvo viengungių laikymas.

(Nukelta į 2 psl.)

AMERIKOS LIETUVIŲ EKONOMINĖS VEIKLOS PRADŽIA

(Atkelta iš 1 psl.)

Įnamiai gaudavo kambarį ir valgį. Anglų kalba išnuomojimas kambario su valgiu vadinamas Board. Iš to lietuviai pasidarė žodį "burdą", o tokius gyventojus pradėjo vadinti "burdingieriais" (boarder). Ir taip prasidėjo burdingierių gadynė, užtrukusi apie 30 metų, su visomis iš to išeinančiomis istorijomis.

Pasakojama: "Būdavo šeimų, kurios laikydavo po 6, po 8 burdingierius, o kartais ir daugiau. Lovų pristatydavo kiek tik tilpdavo, kartais po dvi į vieną kambarį, ir jose gulėdavo po du vyru. Kai fabrikai arba kasyklos dirbdavo dviem pakaitomis, tai toms lovoms nebūdavo laiko nei atvėsti: naktį jose gulėdavo dieniniai darbininkai, o dieną — naktiniai".

Truputį pratęsiant pasakojimą, reikia pasakyti, kad po vienu stogu kartais susitelkdavo ir kur kas daugiau burdingierių, nei anksčiau paminėta. Pavyzdžiui, East Cambridge, Mass., 1914 lietuviai dirbo kiaulių skerdyklose, gumos dirbtuvėse ir kitur. Gyveno skurdžiai. Daugelyje šeimų buvo laikoma 7—14 burdingierių. Buvo ir tokių šeimų, kurios laikė po 10—15 burdingierių. Naujosios Anglijos vienoje vietovėje buvo užtikta šeima, kuri keturiuose dideliuose kambariuose laikė 38 burdingierius. Aplamai sakant, palyginus lietuvius su kitomis tautybėmis, reikia konstatuoti, kad didžiausias nuošimtis burdingierius laikančių šeimų buvo lietuvių tarpe. Iš šimto šeimų burdingierius laikė 70.

Už burdingieriaus laikymą įvairiose vietovėse įvairiai buvo imamas atlyginimas. Pavyzdžiui, Bostone burdingierius mokėdavo 1.00 dol. per savaitę. Už tai jis gaudavo kambarį, kavos, jam išskalbdavo drabužius ir išvirdavo valgyti, už produktus jis pats apsimokėdavo parduotuvėje. Vėliau pradėta duoti burdingieriams ir sriubos, už tai ir burdingieriavimo kaina pakilo iki 1.25 dol.

Pennsylvanijos apylinkėse reikėjo mokėt 2.00 dol. — 2.50 dol. per savaitę. Tur būt, todėl, kad anglakasiai grįždavo iš darbo labai purvinais drabužiais, kurie sunku buvo išskalbti. O gal todėl, kad ten buvo įprotis prie maisto duoti dar ir nemokamų priedų.

Laikymas vyrų "ant bordo" kai kuriose vietovėse buvo labai pelningas verslas. Buvo tokių šeimų, kurios pats šeimininkas visiškai nieko nedirbo: rūkė pypkę ir voliojosi nuo šono ant šono. Visus namų darbus atlikdavo šeimininkė. Pragyveno šeima iš to, kas palikdavo nuo burdingierių ir ką šeimininkė iš jų uždirbdavo.

Šeimininkės savo įnamiams maistą pirkdavo knygutėmis. Parduotuvė kiekvienam įnamiui išduodavo po knygutę, su kuria šeimininkė eidavo į parduotuvę ir pirkdavo valgomus produktus. Per savaitę parduotuvininkas rašydavo į knygutes (suprantama, ir savo knygoje), o savaitės pabaigoje ateidavo iš jų atsiimti pinigų. Paprastai kiekvienas apsimokėdavo, bet būdavo ir tokių, kurie, prisidarę skolos, pabėgdavo.

Šeimininkės turėjo daug dirbti. Štai darbo dienos viazdas: "Jos vėliausiai už kitus eidavo gulti ir anksčiausiai už kitus turėdavo keltis, kad suspėtų visiems padaryti pusryčius ir kiekvienam paruošti indėlį į darbą nusinešti. Pareidavo vyrai vakare iš darbo — kiekvienam turėjo būti vakarienė pagaminta. Valgis būdavo gaminamas kiekvienam atskirai ir kiekvienam atskirai stalan paduodamas. Jeigu įvykdavo klaida, "burdingierius" tuojau šaukdavo: Čia ne mano! Mano turėjo būti šolderis, o tu man duodi balionę!" (S. Michelsonas "Lietuvių išeiviai Amerikoje 1869 — 1961", 474 psl., South Boston Mass. 1961).

Anksčiau darbininkai labai daug vartojo svaigalų. Yra skaičiuojama, kad Chicagos lietuviai prieš I Pasaulinį karą kasmet pragerdavę 5,000,000.00 dol., todėl "Beveik kiekvienas "burdingierius" turėdavo butelį degtinės prieš valgį išgerti. Dėl tos degtinės taip pat šeimininkei būdavo nesmagumų. Jei ne vienas, tai kitas įsivaizduodavo, kad jo bonkoj jau mažiau, negu jis palikęs, arba kad į degtinę vandens dapilta." (T. p. 4E5 psl.).

Nuolat klausyti priekaištų šeimininkei buvo labai skaudu, darbas sunkus, kurio galo nebuvo matyti, todėl kartais šeimininkė išsižadėdavo savo šeimos ir išnykdavo. Vyras, grįžęs iš darbo (jeigu jis dirbo), neberasdavo savo žmonos. Paprastai būdavo dingęs ir vienas įnamių. Dažnai pabėgdavo ir vyras, palikdamas savo žmoną su mažais vaikais ir įnamiais. Anų laikų lietuviškuose laikraščiuose galima užtikti paieškojimų, kuriuose "vyrai ieškodavo pabėgusių savo moterų, o moterys maldaudavo, kad grįžtų pabėgę vyrai." (t. p. 475 psl.).

(Bus daugiau.)

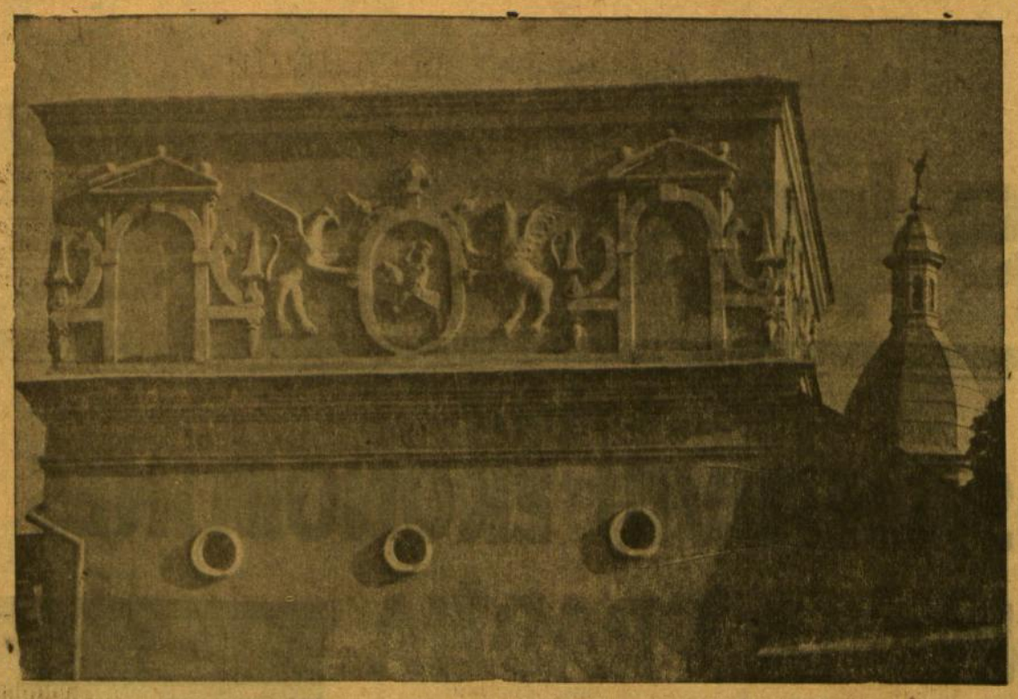

Lietuvos valstybinis herbas Vytis Aušr os Vartų atike, Vilniuje (XVI amž.)

ATEITININKŲ DARBAI IR DIENOS

Antano Maceinos laiškas Ateitininkų federacijos vadui dr. Petrui Kisieliui

(Tęsinys iš praėjusio šeštad.)

2. Ateitininko ryšiai su tėvyne

Tremtyje sąmonė apsprendžia ir mūsų ryšius su tėvyne; ryšius, kurie yra šiandien virtę gana erzlaus ginčo dalyku todėl, kad čia susikerta dvi neabejotinos tiesos: 1. reikia ryšių su tėvyne ir 2. nereikia ryšių su tėvynės pavergėju. Šių tiesų niekas iš mūsų neneigia. Bet taip pat niekas negali nė pasakyti, kur baigiasi ryšiai su tėvyne ir kur prasideda ryšiai su jos pavergėju. Nes krašto pavergėjas veikia ne tiesiog, o per mūsuosius, prisidengdamas mūsuoju tautiškumu, mūsąja kultūra, apskritai, mūsaisiais laimėjimais mokslo, meno, sporto srityse. Kai Vilniaus operos solistas vyksta dainuotų Chicagoje, jis veža mums lietuviškosios kultūros brangenybių, kurias reikia pasisavinti ir jomis gyventi. Tačiau jis čion vyksta siunčiamas tarybinės santvarkos bei ideologijos atstovų, kad mus šiai santvarkai ir šiai ideologijai palankiai nuteiktų. Kiekvienas lietuviškųjų vertybių nešėjas užsienin — asmuo ar kolektyvas — yra tad kartu ir tarybinės santvarkos pasiuntinys. Ar jis pats to nori ar nenori, vistiek jis šį pasiuntinio vaidmenį objektyviai vykdo.

Šis tad atvykstančiųjų dvilypumas — nešti lietuviškųjų vertybių ir būti tarybinės santvarkos šauklių — kaip tik ir pastato mus į labai keblią padėtį: mes negalime atmesti to, ką jie mums neša savo kultūra (mokslu, menu, sportu); bet mes negalime priimti to, ką jie mums siūlo, šia kultūra pridengę. Puikus lietuviškasis mokslas, menas, sportas, daina, šokis dar anaiptol nereiškia puikios tarybinės santvarkos ar teisingos komunistinės ideologijos. Šiuodu dalykai neturi vienas su kitu nieko bendro. Tačiau tarybinės santvarkos vadovų juodu yra jungiami kaip pasėka su priežastimi. Kiekvienas kultūrinių vertybių parodymas užsienyje turįs atskleisti tarybinės santvarkos pranašumą: visa tai esą kilę (pasėka) iš šios santvarkos bei jos dvasios (priežastis). Štai kodėl šią vasarą Austrijoje lankęsis Vilniaus universiteto dainų ir šokių ansamblis koncertavo ne tik Salzburge, bet dar net 11 mažų miestelių ir kaimų: ne lietuviškasis menas čia buvo nešamas į 'bazę', bet tarybinės santvarkos propaganda.

Neturiu nė mažiausios abejonės, kad ateitininkai šiuodu dalyku labai gerai skiria ir kad jie, savindamiesi lietuviškąsias vertybes, atvežtas iš krašto, nė kiek nėra įtaigaujami komunistinės ideologijos ar meilės tarybinei santvarkai. Užtat ir būtų jų uždavinys šį skirtumą kiekvienu atveju regimai pabrėžti bei pademonstruoti. Kaip tai padaryti, apspręstų, be abejo, kiekvienas atvejis skyrium. Bet tai reiktų padaryti kiekvieno koncerto, kiekvienos parodos, kiekvienų sportinių varžybų proga. Tuomet išsispręstų ir klausimas, ar tokias parengtis lankyti ar ne. Jeigu, pavyzdžiui, prie koncerto salės durų stovėtų jaunimas su parašais, teigiančiais lietuviškąją dainą, bet neigiančiais komunistinę propagandą bei krašt pavergimą, tuomet kiekvienas tokio koncerto lankytojas skirtumą pajaustų, pajaustų jį ir tokių koncertų rengėjai, ir patys atvykusieji iš Lietuvos, net jei jie būtų tarybinės santvarkos ne tik pasiuntieji iš viršaus, bet ir užtarėjai savo vidumi. Regimas bei ryškus tokio skirtumo pabrėžimas parodytų ir mūsų pačių dvasinį subrendimą nejaukti to, kas eina iš mūsų tautos, su tuo, kas eina iš tarybinės santvarkos. Lietuva dar anaiptol nėra 'tarybų šalis'. Atjungti Lietuvą nuo tarybinės santvarkos sąmonėje ir šį atjungimą parodyti viešumoje kiekviena proga būtų atsakymas į 'anos pusės' propagandines užmačias.

Antras dalykas, kuris šiandien kvaršina mūsų galvas, yra lankymasis pačioje tėvynėje. Ši ryšių su kraštu pusė yra net keblesnė, negu priėmimas atvykstančiųjų iš Lietuvos mokslininkų, menininkų ir sportininkų. Kad ryšys su tėvyne turi likti gyvas, yra savaime aišku. Jau pats tremtinio nusistatymas nepalikti nei kovos, nei tautos reikalauja tokio ryšio. Painiava prasideda tada, kai mums reikia nusakyti bei nustatyti šio ryšio pobūdį. Lankymasis — pavienis ar grupinis — yra pati kebliausia tokio ryšio forma. Tarybinės įstaigos šį lankymąsi perša mums primygtinai. Mes patys jo atžvilgiu esame gan kritiški, nors jo kaip tokio ir neneigiame; kritiški todėl, kad anas piršimas eina iš tų, kurie mums nieko gero nelinki; čia mes jaučiame kažkokią apgaulę: timeo danaos et dona ferentes; neneigiame todėl, kad lankymasis gali būti mums didis ir mūsų atsparos šaltinis.

Atrodo, kad šį keblų klausimą būtų galima gal išpainioti, skiriant tai, kas mums lankymosi metu rodoma, nuo to, ką mes norime pamatyti. Tai, kas mums rodoma, yra vad. 'tarybinės santvarkos laimėjimai': išaugusios poilsiavietės, nauji Vilniaus ir kitų miestų kvartalai, išvesti nauji ar pagerinti seni keliai, įspūdingos dainų šventės, parodos, koncertai, vaidinimai ir t. t. Visa tai sutelkiama į tris keturis taškus, kuriuose mūsiškiai ir lankydinami. Be abejo, visa tai patirti yra naudinga ir pamokoma. Tačiau tai, ką besilankantieji iš tikro nori pamatyti, yra ne Lietuvos fasadas — jis būtų taikos atveju išaugęs ir laisvoje Lietuvoje per 35-rius metus nemenkesnis, — bet lietuvis žmogus: kaip jis jaučiasi tarybinės santvarkos bei dvasios apsuptas bei įtaigaujamas? Tuo tarpu šio patyrimo lankymosi piršėjai bei organizatoriai ne tik neskatina, bet visomis priemonėmis besilankančiuosius nuo jo kaip tik saugo. Žinoma, šių 'sargų' pastangos dažniausiai esti bergždžios: susitikimai su gausiomis giminėmis, pokalbiai su jaunimu, akylesnis žvilgis į tikinčiuosius bažnyčiose, patyrimai krautuvėse, viešbučiuose, valgyklose, net ginčai su partiečiais bei vadovais nejaučiamai atskleidžia lietuvio dabartinę nuotaiką visu ryškumu. Ir tada pasirodo, kokio didžiulio skirtumo esama tarp ano peršamo pamatyti fasado ir ano slepiamo, o vis dėlto paregėto vidaus. Kas šį skirtumą pajaučia, grįžta sukrėstas lietuvio sielos, o ne Lietuvos išorės.

Šia prasme ateitininkai yra ir turi būti ruošiami. Tėvynė mums, esantiems svetur, yra tasai Didysis Prasmuo, kuris šildo, stiprina, skatina tiek mūsų sielą, tiek mūsų kūrybą, tiek santykius tarp savęs. Akivaizdžiai paregėti šį Didįjį Prasmenį kalneliuose bei lygumose, pajausti jį jūros bei miškų ošime, išgirsti jį žmonių ryžte, jų maldosę bei skunduose yra kiekvieno svetur gyvenančio lietuvio svajonė, pirmoje eilėje jaunimo, kuris, nesusilietęs su šiuo Prasmeniu, iš tikro imtų skursti bei nykt savo dvasioje. Lankytis Lietuvoje svetur gimusiam bei augusiam lietuviui yra tokios pat reikšmės bei prasmės, kaip žydui lankytis Jeruzalėje, mahometonui Mekoje, krikščioniui Romoje, nes šios vietovės kaip tik ir yra gyvieji prasmens, suimą savin ir išreiškią čia tautos, čia religijos dvasią. Aplankyti ir pergyventi, jie perkelia jų reiškiamą dvasią į lankytojo vidų ir teikia jam jėgos gyventi užu šių prasmenų sienų, jų reikšme bei galia.

Užtat lankantieji Lietuvą visų pirma ir turėtų ieškoti tėvynėje jos prasmeninės-simbolinės reikšmės. Jie turėtų išmokti šią prasmę rasti, ją paregėti, jai atsiverti, priimti ją į save ir parsivežti kaip stiprybę toliau gyventi svetur. Štai kam ateitininkija ruošiasi ir ruošis vis labiau ir vis sąmoningiau. Ieškoti, lankantis tėvynėje, Lietuvos kaip Didžiojo Prasmens yra pagrindinis lankymosi uždavinys ir giliausia jo nauda. Visa, kas rodoma tarybinės santvarkos atstovų, turi būti išmatuojama šiuo Didžiuoju Prasmeniu, paregėti neužgrindžiamą skirtumą

(Nukelta į 3 psl.)

Kertinė paraštė

(Atkelta iš 1 psl.)

Kultūros priedas, apimantis visas lietuviškojo gyvenimo kultūros sritis, yra ne tik mūsų kultūrinio gyvenimo veidrodis, bet ir jo formuotojas, kur susibėga mūsų kultūrininkų mintys, laimėjimų aptarimai ne vien iš Amerikos ir Europos kontinentų, bet ir iš Australijos ir iš viso pasaulio. Tačiau nesiribojama vien tik lietuviškuoju gyvenimu, o skaitytojas informuojamas apie viską, kas aplamai vyksta plačiame kultūros pasauly.

Kultūros priedas jau dabar darosi svarbus šaltinis mūsų kultūros gyvenimo studijiniams darbams ir mūsų kultūrinės veiklos istorijai. Jis apima ne vien išeiviijos kultūrinį gyvenimą, bet gausiai užgriebia ir lietuviškos kultūros ugdymą ar naikinimą tėvynėje. Todėl daugelis kultūrininkų saugo šio priedo komplektus, kurių jau susidaro 25 tomai, kiekvienas po kokius 400 puslapių.

Tai labai didelis kultūrinis lobynas, tik, deja, daugeliui susidaro sunkus uždavinys — susirasti kas, kur ir kada buvo "Draugo" kultūriniame priede rašyta. Ir čia iškyla būtinas reikalas sudaryti kultūros priedo bibliografiją. Tai būtų didelis pasitarnavimas bendrajam reikalui. Panašaus darbo gražią pradžią yra padarę "Metmenys", išleisdami savo specialų bibliografinį leidinį: "Turinys ir pavardžių rodyklė. Metmenys 1-25, 1958 - 1973". Reikia ir bibliografinio "Draugo" kultūros priedo leidinio. Jeigu mes leidžiame mažiesiems įvairius žodynėlius, kaipgi galėtų būti užmiršti studentai, kurie domėtųsi lietuviškos kultūros klausimais, o jiems be bibliografinio kultūros priedo leidinio tai būtų sunkiai prieinama.

Dienraštis "Draugas" rodo nemažą pasišventimą, leisdamas šį priedą. Šiais laikais tai nelengva finansinė našta. Gal rastųsi mecenatų, gal atskubėtų talkon Lietuvių fondas tokiai bibliografijai sudaryti ir išleisti, parūpinant finansinę paramą ir angažuojant nusimanantį žmogų. J. Pr.

DR. VL. BLAŽYS
PLAUČIŲ IR VIDAUS LIGOS
2801 West 63rd Street
Kampas 63-čios ir California
Val.: pirmad., antrad. ir ketvirtad 6 iki 7:30 val. vakaro
Šeštad. nuo 2 iki 3:30 val.
Pagal susitarimą
Ofiso telef. 476-4042
Rezid. tel. WAlbrook 5-3048

PR 8-3229
DR. ANNA BALIUNAS
AKIŲ, AUSŲ, NOSIES IR GERKLĖS LIGOS
2858 West 63rd Street
Valandos pagal susitarimą

DR. K. G. BALUKAS
Akušerija ir moterų ligos
Ginekologinė Chirurgija
6449 So. Pulaski Road (Crawford Medical Building) Tel. LU 5-6446
3007 W. 83 Pl., Justice, Il., 599-0500
Priima ligonius pagal susitarimą.
Jei neatsiliepia, skambinti 374-8012

DR. C. K. BOBELIS
INKSTŲ IR ŠLAPUMO TAKŲ CHIRURGIJA
Tel. — 695-0533
FOX VALLEY MEDICAL CENTER
860 Summit Street
Route 58 — Elgin, Illinois

Tel. ofiso HE 4-5849, rez. 388-2233
DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val. pirm., ketv. 1 iki 7 popiet, antrad., penkt. 1-5, treč. ir šešt. tik susitarus.

Dr. Ant. Rudoko kabinetą perėmė
DR. EDMUND E. CIARA
OPTOMETRISTAS
2709 West 51st Street
TEL. GR 6-2400
Val. pagal susitarimą: pirmad. ir ketv. 1—4 ir 7—9; antrad. ir penktad. 10—4, šeštad. 10—3 val.

Ofs. tel. 735-4477 Rez. PR 8-6960
DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
Specialybė — Nervų ir Emocinės Ligos
CRAWFORD MEDICAL BUILDING
6449 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą

Rezid. tel. — GI 8-0878
DR. W. M. EISIN-EISINAS
AKUŠERIJA IR MOTERŲ LIGOS
GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA
6132 So., Kedzie Ave., WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei neatsiliepia, skambinti: MI 2-0001.

Tel. — BE 3-5893
DR. A. B. GLEVECKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė Akių Ligos
3907 West 103rd Street
Valandos pagal susitarimą

Ofiso telef. PR 8-2220
DR. JANINA JAKŠEVIČIUS
JOKŠA
VAIKŲ LIGOS
2656 West 63rd Street
Pirmad., antrad., ketvirtad. ir penkt. nuo 12 iki 3 val. ir nuo 5 iki 8 val. vak., šeštad. nuo 1 iki 4 val.

Ofs. PO 7-6000 Rez. GA 3-7278
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 West 63rd Street
Val.: kasdien nuo 1—4 p. p. ir 6 iki 8 v. Trečiad. ir šeštad. uždaryta

Visi telefonai 652-1381
DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero
Val. kasdien 10-12 ir 4-7. Trečiad ir šeštad tik susitarus.

Tel. ofiso ir buto OLympic 2-4159
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1443 So. 50th Avenue, Cicero
Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak. Išskyrus trečiadienius.
Šeštadieniais 13 iki 4 val. popiet

Tel. REliance 5-5811
DR. WALTER J. KIRSTUK
(Lietuvis gydytojas)
3925 West 59th Street
Val.: pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. nuo 12-4 val. p. p. 6-8 val. vak. šeštad. 12-2 val. p. p. o trečiad. uždaryta.

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
KŪDIKIŲ IR VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTĖ
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue
Valandos: Kasdien nuo 10 val. ryto iki 1 val. popiet.
Ofiso telef. RE 7-1168
Rezid. telef. 239-2919

Ofiso HE 4-1818. Rez. PR 6-9801
DR. J. MEŠKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPECIALYBĖ VIDAUS LIGOS
2454 West 71st Street
(71-os ir Campbell Ave. kampas)
Val.: pirmad., antrad., ketv. ir penkt. nuo 3 iki 7 val. p. p.
Tik susitarus

Tel. — 282-4422
DR. ROMAS PETKUS
AKIŲ LIGOS — CHIRURGIJA
ofisai:
111 N. WABASH AVE.
4200 N. CENTRAL AVE.
Valandos pagal susitarimą

DR. FRANK PLEČKAS
OPTOMETRISTAS
(Kalba lietuviškai)
2628 W. 71st St. — Tel. 737-5149
Tikrina akis. Pritaiko akinius ir "contact lenses".
Val. pagal susitarimą. Uždaryta treč.

DR. LEONAS SEIBUTIS
INKSTŲ, PŪSLĖS IR PROSTATOS CHIRURGIJA
2656 W. 63rd Street
Val. antrad. nuo 1-4 popiet ir ketv. nuo 5-7 vakare
Ofiso tel. 776-2880; rez. 448-5545

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Adresas: 4255 W. 63rd Street
Ofiso tel. RE 5-4410
Rezid. GR 6-0617
Valandos: pirm. ir ketv. nuo 1 val. iki 3 val. p. p. ir nuo 7 iki 8 v. vak. antr. ir penkt. nuo 1-3 val. p. p. ir vakarais pagal susitarimą.

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir moterų ligos
Ofisas ir rez. 2652 W. 59th St.
Tel. PRospect 8-1223
Ofiso val.: Pirm., antr. treč. ir penkt. nuo 2 iki 4 val. ir nuo 6 iki 8 v. v. šeštad. 2-4 val. popiet ir kitu laiku pagal susitarimą.

Ofiso tel. HE 4-2123. Namų GI 8-6195
DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Val.: pirm., antrad., ketv. ir penktad. 2-5 ir 6-7 — Iš anksto susitarus

Tel. PRospect 6-9400
DR. ONA VAŠKEVIČIUS
(VAŠKAS)
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
6848 South Albany Avenue
Val.: Pirmad. 6-8 p. p. antrad. 2-5 p. p. penktad. ir šeštad. 2-4 p. p. Kitom dienom tik skubiais reikalu susitarus.

Tel. Ofiso PR 6-6446
DR. F. C. WINSKONAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Valandos: 1-6 val. popiet.
Treč. ir šeštad. pagal susitarimą

DR. PETRAS ZLIOBA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6449 So. Pulaski Road
Ofiso tel. 767-2141; namų 636-4850
Val.: pirm. antr. ketv. 2-5 ir 6-8, penktad. 2-5. Šešt. pagal susitarimą.
Ofiso tel. 767-2141; namų 636-4850
Val.: pirm. antr. ketv. 2-5 ir 6-8, penktad. 2-5. Šešt. pagal susitarimą.

DR. S. GEŠTAUTAS
Nervų, emocinės, šeimos problemos
2624 West 71st Street
Tel. — 925-3388
Valandos pagal susitarimą

DR. REGINALD CIENKUS
TEL. — 788-3980
GYDYTOJAS CHIROPRAKTIKAS
6230 W. Cermak Rd., Berwyn, Ill.
Pirmad., Antrad., Ketv. ir Penktad. 9 val. ryto iki 12 val. dieną ir nuo 2 val. popiet iki 8 val. vakaro.
Šeštadieniais 8:30 iki 12 val. dieną.
Emergency tel. — 788-3981

Perskaitę "Draugą", duo kite kitiems pasiskaityti.

ATEITININKŲ DARBAI IR DIENOS

(Atkelta iš 2 pusl.)

tarp fasado ir gyvos žmogaus širdies. Jei šitokia aiški sąmonė ateitininkijoje susikurtų, tai jų lankymasis tėvynėje būtų visiems tik laimikis. Jei neklystu, visi ženklai rodo, kad ateitininkai tokią sąmonę iš tikro turi ir kad apskritai lankymasis krašte šia linkme ir vyksta. Prieš keletą metų, kalbėdamas apie ryšius su kraštu, kėliau klausimą, ar komunistams jų planai, skatinant mus lankytis, pasiseks, nes tokių planų jie turėjo ir tebeturi. Dabar atrodo, kad šį pavojingą žaidimą laimės ne jie, o mes tremtiniai. Nes tremtinio sąmonės aštrėjimas bei gilėjimas santykius su tėvyne paverčia galia išsilaikyti, nesugniužus po svetimybių našta ir kartu nepasidavus tarybinės propagandos vilionėms.

III. DIENOS RŪPESČIAI

1. Ateitininkų ideologijos reikalai

Šalia minėtų daugiau ar mažiau bendrinio pobūdžio klausimų savo pokalbiuose, mielasis Federacijos Vade, Jūs lietėte ir tokius, kurie artimai susiję su šios dienos rūpesčiais ir kuriuos Jūs norėtumėt netrukus imtis vykdyti. Pirmoje eilėje čia iškilo **ateitininkų ideologijos** reikalas — ne ta prasme, kad jos neturėtume, bet ta, kad ji turėtų būti iš naujo perrašyta. Kodėl? Dėl dviejų priežasčių: 1. jos turinys neapima tremtyje iškilusių reikalų, 2. jos išraiška yra per sunki, o tremties jaunimui net visiškai neįkandama. Abu pagrindai yra tikroviniai ir abu jie mus verčia ateitininkų ideologiją tuo ar kitu keliu patobulinti.

Be abejo, St. Šalkauskio formuluoti ir vėliau tiek Lietuvos (1928), tiek tremties (1954) ateitininkijos priimti pagrindiniai principai — katalikiškumas, tautiškumas, visuomeniškumas, šeimiškumas ir inteligentiškumas — galioja visur ir visados. Tačiau kiekvienas istorijos tarpsnis kildina naujų dalykų, kurie atlieka, ir šiuos principus įsisąmoninant, ir juos vykdant. Sakysime: tautiškumo principas laisvoje Lietuvoje turėjo visiškai kitą svorį, negu dabar tremtyje. Lietuvoje jo įsisąmoninimas bei vykdymas atėjo bevcik savaime paties gyvenimo keliu. Tuo tarpu tremtyje jis tegali būti didelių pastangų ir net kovos vaisius. Užtat visa, kas apie tautiškumą kalbėta bei rašyta Šalkauskio laikais, atrodo tremties šviesoje gana blanku ir atsaju. Pridurkime kaip pavyzdį dar ir šeimiškumą. Ir čia kyla eilė naujų ir gana skaudžių problemų: mišrios vedybos religiniu atžvilgiu (Lietuvoje jų buvo gana maža); mišrios vedybos tautiniu atžvilgiu (Lietuvoje jų buvo dar mažiau); tėvų ir vaikų santykiai, įtaigaujami naujos ir mums svetimos aplinkos; šeimos ir mokyklos santykiai ypač Amerikoje — visa tai tremtis nudažo kita spalva ir visam tam ji teikia kitokio pobūdžio. Įvairių pakaitų rastume ir visuomeniškumo, ir inteligentiškumo, ir net katalikiškumo principuose. Pakitusi istorija ir pakitusi geografinė aplinka įtaigauja gana giliai šių principų sampratą bei vykdymą, taip kad mes visu savos ideologijos plotu turime šias įtaigas suvokti, įvertinti, prisitaikinti ir įderinti tiek į mūsų pasaulėžiūrą, tiek į mūsų veiklą. Nenuostabu todėl, kad ateitininkų ideologijos perrašymo reikalas jaunesniųjų yra keliamas jau senokai: "Ateitininkų ideologija turėtų atsinaujinti", rašė Kęstutis Skrupskelis jau 1959 metais; atsinaujinti tuo būdu, kad įimtų į save "daug elementų, kurių toje sistemoje nėra ir kurie joje labai lengvai gali rasti vietos" (cit. St. Yla, op. cit. p. 64).

Kokiu betgi būdu ateitininkų ideologija galėtų būti **patobulinta?** Lengviausias kelias būtų — padaryti Šalkauskį suprantamą išeivijos jaunimui; tai reiškia: palengvinti jo išraišką. Tai padaryti nėra neįmanoma. Bet ašen abejočiau šio būdo vaisingumu. **Palengvintas Šalkauskis dar nebūtų praturtinta ateitininkų ideologija.** Tuo tarpu mes norime tokios ideologijos, kurioje būtų išgvaldyti **mus pačius** liečiantieji klausimai, mus pačius — ne atsietus nuo mūsų laiko ir mūsų erdvės, bet kaip tik su šiuo laiku ir su šia erdve susietus. **Naujoji ateitininkų ideologija turėtų būti ateitininko tremtinio ideologija.** Štai kokia linkme mes norėtume matyti pertvarkytą bei perrašytą pasaulėžiūrinę mūsų sistemą. To gi pasiekti, lengvinant Šalkauskio išraišką, neįmanoma. Čia reikia visai ko kito. — Ko?

Pasirodžius St. Šalkauskio "Ateitininkų ideologijai" (Kaunas 1933), man teko apie ją rašyti "Židinyje" (1933, Nr. 5-6), ne tik keliant aikštėn jos pradus, bet ir siūlant šiuos pradus plėsti bei išvystyti toliau. Šia proga kaip tik ir norėčiau grįžti prie anos senos pasiūlos, būtent: **ruošti bei leisti eilę studijų atskirais, tačiau aktualiais mūsų ideologijos klausimais.** Bendriniai ideologijos principai, kaip sakyta, mums yra galiojantys ir toliau. Tačiau kaip šie principai turi būti suprasti bei įvykdyti **pakitusioje** mūsų egzistencijoje — štai kas turėtų būti anose studijose keliama bei gvildenama. Nėra reikalo, kad šios studijos būtų didžiulės knygos. Priešingai, 80-120 puslapių pakanka, kad tas ar kitas klausimas būtų pajudintas, paryškintas ir pateiktas ateitininkams svarstytų. Nes ideologija niekad neturi likti knyginė. Ideologija yra ne padėtis, bet vyksmas, srovenąs gyvoje žmogaus dvasioje. Nelaimė yra ideologijai, jei ji esti formuluojama atbaigtu būdu. Ideologija niekad neturi būti baigta — nei savo turiniu, nei savo išraiška. Užtat ir mano siūlomos studijos anaiptol neturėtų būti "paskutinis žodis". Greičiau jos būtų tik pirmutinis žodis, tik paskata, paskui kurią eitų visos ateitininkijos pokalbis bei ginčas. Tačiau tokių studijų turėtų **būti,** kad ateitininkai galėtų imtis jų į rankas savo susirėjimų, stovyklų, kursų ir apskritai ateitininkiškojo susipratimo reikalui.

Konkrečiai, mielasis Federacijos Vade, ašen siūlyčiau štai ką: **sukurti prie "Ateities" leidyklos naują ideologinio pobūdžio seriją.** Išleidusi eilę dailiosios literatūros veikalų, "Ateities" leidykla turėtų praturtėti ideologinio-filosofinio pobūdžio veikalais. Kęstutis Keblys puikiai vadovauja anai literatūros kūrinių serijai. Dabar reiktų paieškoti žmogaus, kuris rūpintųsi ir suorganizuotų ideologinių studijų seriją. Tokiu žmogumi siūlyčiau Jums Kęstutį Skrupskelį, kuris jau nuo pat jaunumės domisi ideologiniais klausimais, jaučia jų ryšį su gyvenamuoju laiku bei erdve ir ne sykį yra nurodęs ir ateitininkų ideologijos trūkumus, pastebėdamas, kad Šalkauskio pateikta yra "tik medžiaga, kurią mes turime perdirbti ir (ja) pasinaudoti", nes "tiktai tada ateitininkų ideologija galės vesti prasmingą dialogą su kitom pažiūrom" (cit. St. Yla, op. cit. p. 63). Šitaip užsimojęs, K. Skrupskelis būtų pats geriausias pradininkas, kuris parinktų kitus, kad šie imtųsi tą ar kitą degantį klausimą apipavidalinti. Šios prasmės turėjo ir konkretūs mano nurodymai šiame laiške, kad tas ar kitas asmuo galėtų mums paruošti studiją tuo ar kitu klausimu. Visos šios pasiūlos galėtų būti lengvai įjungtos į enų ideologinę seriją. Mano galva, tai būtų tinkamiausias mūsų ideologijos pagerinimas, geriausiai atitinkąs mūsų sąlygas, mūsų reikalus ir net mūsų mąstyseną. O išgvaldžius ak-

(Nukelta į 4 pusl.)

Aleksandras Marčiulionis — Malda

Vitalija Bogutaitė

IŠTRAUKA IŠ CIKLO "NERIMAS"

Nusibrėžiau ratą kreida,
ir tai bus mano žemė:
neperžengiama,
neišmatuojama,
nepasiekiama.
Išėjau nelydima,
sugrįžau nekviečiama —
Ne su visam parėjau,
tik su visam
negrįšiu.
Renku pabirusias dienas.
Varstau, kaip žemuoges,
ant smilgos,
kad vienatvėje,
pridėjus prie lūpų,
žodžiai neišsprūstų.

*

Išdeginta žemė.
Išdegus erdvė.
Tik laikas,
lyg akių kiaurymė,
sugeria ašaras, ir vidurnaktį,
išbrinkę lietuje,
atsiskiria mano veidai —
nepažįstami,
svetimi...
Išdegintoj žemėj,
Išdegintoj erdvėj
protėviai kaulais
aria laukus,
kad javai užderėtų,
kad duonelė prinoktų.

*

Nubrėžiau ratą,
ir tai yra mano žemė.
Renku pabiras dienas.
Džiovinu, lyg uogas —
nors lyja jau keturiasdešimt
dienų ir naktų:
renku dienas
ir tiesiu kelią
nuo vienos pusės
į kitą —
Aparti laukai,
užderėję javai
laukia piūties —
ne su visam, motule
ne su visam, širdele,
sudrėkus žemelė
pravirko:
laukai aparti,
rugiai nupiauti,
duonelė rupi.

*

Noriu būti
akmeniu
senamiesčio
grindinyj,
kad mane mindžiotų
kojom —
noriu būti
akmeniu,
kurį įgudusios rankos
nutašę
įmūrytų
bokšto
sienoje.

Tada gal
suprasiu —
ką jaučia
brolis — akmuo.

*

Nukabinau nuo langų
voratinklius,
kad galėčiau geriau
į tave pažvelgti —

lange išrašysiu meilės
laišką, kad lūpomis
išskaitytum,
kad rankomis
pajustum
stiklo šaltumą.

*

Noriu išsilenkti kaip
gluosnis ir sumerkti
žalias šakas vandenin,
kad galėčiau atsigerti,
kad galėčiau siūbuoti,
kad galėčiau tave
praeinantį apkabinti.

*

Išsemsiu vandenį rieškutėmis,
ir daugiau nebebus.
Semsiu ir semsiu ir semsiu,
kol rankos tik sems —

Išsemsiu vandenį
rieškutėmis.
Vandenį, kurio
nėra.

(1974)

Ir atleisk mums mūsų kaltes

(1905-tieji Pagramanty)

Improvizacija pagal P. Cvirkos "Meisterį ir sūnus"

Icchokas Meras

(Tęsinys iš praėjusio šeštadienio)

Dundesys, kanopų bildesys vejasi meisterį.

Meisteris bėga, vis atsigrįždamas.

Raiteliai, raiteliai...

Karieta.

Karietoje — gubernatorius.

Uriadnikas ant pakojos kratosi.

Ir vėl raiteliai, raiteliai, arkliai su raiteliais dunda vieškeliu ir veja meisterį, lipa jam ant kulnų.

Meisteris atsigrįždamas bėga, bėga...

Ir bėgti be galo sunku, nes rankos prieky surištos, lyg medį apkabinus.

Nebesustoja karieta, nebeprasiveria jos langas, nebeišlenda pro jį lazda, baksnojusi kadaise špokinyčion, iš kurios dabar tik lentelės pakibusios belikę.

Tik veja meisterį, veja.

Ligi pat namų atvaro kanopos meisterį.

Jis savo kieman įpuola, ligi špokinyčios sudaužytos nubėga, tuopą apsikabina, veidą prie rupios žievės priplodamas.

Taip, va, stovi meisteris, kaip ir anksčiau prie tuopos pririštas.

Persikreipęs žiūri į sausą tuopos šaką, virš galvos pakibusią.

Trukteli rankas, už medžio virve suveržtas.

Ir meldžia Viešpatį, idant paskutines valandas palengvintų.

Ir ateina šventas Petras, raktais žvangindamas, ilgomis kudlomis ir tankia barzda apžėlęs, baltu, žemę šluojančiu rūbu apsirėdęs.

Mirkteli šventas Petras meisteriui.

Dantimis išnarpliodamas virvės mazgą, rankas jo atriša, išlaisvina.

Meisteris nutirpusias rankas trina.

O šventas Petras kortų kaladę iš užančio ištraukia.

Pritupia jis čia pat kieme ant kaladės.

— Očko ar moki? — klausia šventas Petras, seiliodamas pirštus.

Meisteris išsišiepia.

— Galiu ir pokerį... — išsišiepia Deveika. Ir priduria: — O jeigu nori — durnių.

Ir eina meisteris su šventu Petru kortomis.

Kortos pajuodusios, rlebios.

— Kubilus darytum, skrynias! O tai niekai visokie, zababonai tau tiktai galvoj... seni! Kubilus, sakau, darytum...

Taip rėkia meisteriui pati, kretančią galvą pro trobos duris iškišusi.

Ir jos žodžiai, Deveikos kiemą perbėgę, pagaliau pasiekia meisterio ir šventojo Petro ausį.

— A, meisterienė! — atsisuka šventas Petras, — kumaher!

— Tfu! — nusispiauna senė. — Antikristai...

Ir, trobon įsmukusi, užšauna paskui save duris.

— O tu suki! Suki, meister! — staiga atsigrįžęs rikteli šventas Petras.

— Nesikabinėk... — atsikerta meisteris. — Irgi, mat, geras... Pats šventas, o dar velnio paveikslėlius čiupinėja... Tai ko jau čia man ir nepasukti!

— E... — nusileidžia nei iš šio, nei iš to šventas Petras. — Vis tiek... Jeigu čirvų tūzą ištrauksiu — amen!

Traukia jis iš tos riebios kaladės kortą...

Gaudžia didysis varpas, ir abu mušamieji įsijungia, plonais balseliais jam pritardami.

Ir pasigirsta varpai.

Suklūsta meisteris.

— Kas čia dabar? — paklausia šventą Petrą.

— Tavo dūšią palydi, — ramiai atsako Petras, žiūrėdamas į savo kortas.

— Vot tai tau... — nustemba meisteris, abiem rankom spausdamas prie krūtinės būbnų karalių. — Kad aš valgyti noriu...

Žiūri meisteris į būbnų karalių.

O tai ir ne korta visai, o abrozėlis.

Į jo rankas tas abrozėlis įspraustas.

O rankos sustyrusios, išbalusios.

Guli meisteris lovoje, tarytum pašarvotas, ar tam reikalui dar tik ruošiamas.

Aukštos grabnyčios kampuose liepsnelėmis plevena, geltonu vašku aptekėjusios.

Tuščia gryčioje.

Net bobos nė vienos, ir davatkos, matyt, jau pradžią atgiedojusios, valandėlei išsiskirstė.

Kieme, pakėlęs savo plačią nuzulintais kraštais sutaną, dar stulos nuo kaklo neatsiėmęs, sunkiai krenkšdamas bričkon lipa senis altarista.

Zakristijonas už rankos jį patraukia, kad neišvirstų.

Matyt, jau ir po paskutinio patepimo meisteris.

Bet niekaip negali prisiminti meisteris nei paskutinės savo išpažinties, nei aliejaus kvapo.

Pauosto meisteris orą.

Abrozėlį ant lovos padeda.

Atsisėda ant lovos krašto.

Apžiūri savo basų kojų padus — ar nepiebaluoti nuo to aliejaus.

Iš tiesų, piebaluoti.

Į jokį apavą nelisipyręs, keliasi meisteris.

(Nukelta į 4 pusl.)

ATLEISK MUMS KALTES

(Atkelta iš 3 pusl.)

ris.

Eina jis prie lentynos.

Užuolaidėlę atskleidęs, duonos žiauberę suranda, dešragaliuką.

Ir vėl ant lovos prisėda.

Atsikanda duonos, užsikanda dešra.

Žiaumoja.

Užkandęs pakyla, nueina prie savo dirbtuvės durų ir stabteli.

Pagaliau lėtai, baimindamasis, tas duris atidaro.

Įsmunka meisteris Deveika savo dirbtuvėn ir, dar akių nepakeldamas, į grindis žiūrėdamas, savo paukštį palubėj mato.

O paukštis tas keistas, nematytas, kaip ir viskas Pagramančio žemėje.

Didžiuliai griaučiai palubėje kabo.

Ir griaučiai tie užlopyti, aplipdyti popieriais, lentelėmis apkalti.

Keistas, nematytas paukštis palubėje kabo.

Ir galva iš jų išlindusi nuspalvinta, nudažyta, kaip gandro milžiniško.

Keistas, nematytas paukštis palubėje kabo.

Sparnai jo — didžiuliai, per visą kambarį išsiskleidę — tikri paukščio sparnai, nors ir per dideli bet kokiam paukščiui būtų, iš visokių plunksnelių, plunksnų ir sparnelių sulipinti.

Atrodo, pūstelsi kartą, kitą, ir sumirkčios paukštis tas savo gandro akimis, ir suplasnos nematytais ilgais, plačiais, tikrais sparnais.

Ir nuskris.

Šypteli meisteris ir kilsteli galvą.

Ir pamato vien tik griaučius palubėje.

Galvą kažkas nutraukė, ji ant grindų voliojasi.

Sparnai nulaužyti, plunksnų pilna asla pribirusi.

Sudaužė, subiaurojo kažkas jo paukštį.

Stovi meisteris savo dirbtuvėje.

Akimis savo pypkės ieško.

Gūdžioje vakaro prietemoje tebeskamba varpai, jo vėlę palydintieji.

Bim-bam-bom...

Apžvelgia savo dirbtuvę meisteris.

Pasilenkia, nuo žemės paukščio galvą pakelia, ant varstoto padeda.

Kelia nuo aslos apipešiotą, perlaužtą paukščio sparną. Išlygina jį ir taisyti pradeda.

Sučepsi meisteris lūpomis kartą, kitą, trūksta jam dar kažko darbui — aitraus tabokos dūmo, matyt...

Tuomet savo pypkę nuo varstoto paima, pagniaužo rankose, uždega, godžiai papteli, užsitraukia.

Vėl rūksta meisterio pypkutė. Keistoka ji — gyvačiukėm išvingiuota, paukščiukais pamarginta.

Žvilgteri meisteris į ją ir į savo krumplėtus pirštus, ir susimąsto prisimindamas.

Tokie pat pirštai — stambūs, krumplėti, taip pat glamžo tą pačią pypkę — išdžiūvęs senis smaila barzdžiuke — tepliorius ir lipdytojas pan Ignacius sėdi bažnyčioje ant aukštų pastolių, tą pypkę papsėdamas.

— Nu? — klausia jis apačioj stovintį pusbernį — Deveiką.

Tas — murzinas, dažais išsitepliojęs, stypso išsižiojęs, bijodamas mirktelti, varsto akimis sieną.

Sienoje gi — piešiniai — šventieji, Jerozolimas, kalneliai, panašūs į Pagramančio kalnelius, kedrais apaugę.

Teplioja ir pats Deveikiukas.

Ir stebi abu su pan Ignaciumi, kaip baltoje sienos erdvėje atsiranda leopardai ir smakai, iškyla lyg iš rūko plika šventojo galva, skaisčiu žydrumu ima žydėti dangus, ir tyrlaukiuose iššoka vandens šaltiniai, sujuda basas pranašo kulnys, paskum skėsteli ranka.

O štai jau pastoliai nuimti, visa bažnyčia išdažyta.

Deveikiukas aplink kažkokį medinį šventąjį su kaltuku dar vaikšto.

Įlinguoja bažnyčion girtas pan Ignacius.

— Šalin! Šalin! Nė piršto daugiau kad nepridėtum! — rėkia jis Deveikai.

Kaltukas iškrinta iš pusbernio rankų.

Prislenka, apkabina jį Ignacius.

Verkia.

— Viskas jiems blogai... Viskas.. Ir kad Betliejus kaip Pagramantis... Ir kad į Golgotą Viešpats Pagramančio keliais eina... Ir kad šventas Ignas į mane panašus...

Deveikiukas galvą nuleidęs.

— Eik namo... — stumia jį lauk pan Ignacius. — Ir... nesugrįžk... niekados...

Jau prie savo namų Deveikiukas, tik išgirsta staiga varpus gaudžiant. Pasileidžia vaikėzas atgal, į bažnyčią.

Įpuola vidun.

Visos žvakės, kandeliabrai bažnyčioje dega.

Sienos išmozotos, dažais ištaškytos, šventieji nuvirtę, be galvų.

Guli pan Ignacius pasieny, rankas atmetęs, skustuvu gerklę persipiovęs.

O pypkė čia pat, ta pati pypkė, prie Deveikos kojų, dar rūksta.

Lėtai pakelia Deveikiukas pypkę ir staiga rodosi jam, kad siena ant jo griūva, iš išsitaškiusios dažų dėmės arkliai piestu stoja, sutrypti jį pasiruošę.

Tikrai arklių kanopos!

Dundesys, bildesys, arkliai su raiteliais, arkliai su raiteliais ir trikinkė karieta bilda pro šalį.

O už jos ir vėl arkliai su raiteliais.

Karietoje juodas nematytos kepurės snapelis blyksteli.

Praūžia, pradunda pro šalį.

Už lango, ant vieškelio dar dulkių debesys kybo.

Deveika, gniauždamas rankose pypkę, tą pačią pypkę, žvilgsnį nuo lango nukreipia ir lentynėlėn įsmeigia.

Ant tos lentynėlės — keli mediniai, jo rankomis išskaptuoti šventieji rymo.

Nukelia vieną šventąjį meisteris, dulkes nuo jo nušluosto. Stambių kaulų, galvą į pečius įtraukęs, romaus veido tas šventasis, visai kaip Deveikos sūnus Simas.

Pastato Deveika šventąjį ant varstoto.

— Šventas Simonai... — tyliai paprašo jis. — Simai, eik...

Bet šventasis Simonas rymo kaip ir anksčiau, nepajudėdamas.

— Gali ir tu pasivaikščioti, šventas Andriau! — taria toliau meisteris, nuo lentynos antrą šventąjį nukeldamas.

Ir tas betgi nejuda.

— Jonai Krikštytojau, keliauk! — paliepia trečiajam meisteris.

Ir Jonas Krikštytojas tyli, nekrusteli.

— Na, o tu, Krizostimai, tikrai mėgsti kojeles pamiklinti... Na... Krizuti... — nukėlęs ketvirtą šventąjį, prašo jį meisteris.

Tačiau šventieji nei žodžiu, nei judesiu neatsako.

Tuomet vėl apglėbia rupia sauja pypkę meisteris, o kita ranka nutvėręs lazdą, į ją atsiremia.

Perbėga jis akimis šventuosius, visą dirbtuvėlę, kybantį paukštį, jo galvą, ant varstoto tartum gyvą begulinčią ir sunkiu žingsniu, palikęs praviras duris, išeina.

Įeina meisteris į Krizo trobelę.

Slenkstį peržengęs stabteli.

Tuščias Krizo gultas, marga gūnia užklotas. Viskas aplinkui, net laidynė ant stalo, — kaip jam gyvam esant.

Ir jo odinė kupra ant aslos, kaip ir anksčiau tebeguli.

Ir laikraščiai, ir elementorius greta.

Nusirengia meisteris iki juosmens, savo seną kūną apnuogina.

Tuomet nuo žemės pakelia tą odinę Krizo kuprą, jos raukšles paglosto, šikšninius jos dirželius patampo, jų jėgą patikrindamas.

Sudeda jis į kuprą laikraščius ir elementorių.

Deveikos paukščio galva styro ant varstoto, apvalias akis išsproginusi.

Sakytum pro dirbtuvės langą žiūri Deveikos paukščio galva, ant meisterio varstoto rymanti.

Rodos, apvalios to paukščio akys sumirksi, rodos, mediniai šventieji krūpteli — mat, pro dirbtuvės langą meisteris, lazda ramsčiuodamasis praeina.

Sulinkęs meisteris — su kupra jisai.

Labai į Krizą panašus.

Gūdžioje vakaro prietemoje varpai gaudžia:

— Bim-bam-bom...

O meisteris jau į vieškelį išėjęs.

Dar du kupriai su juo tuo vieškeliu žingsniuoja.

O iš šalikelės dar vienas kuprys pasirodo.

Eina ir eina, renkasi ir renkasi — takeliais, šalikelėm, iš sodybų — eina būriu kupriai.

Eina kupriai.

(Pabaiga.)

ATEITININKŲ DARBAI IR DIENOS

(Atkelta iš 3 psl.)

tualius klausimus bendrųjų principų šviesoje, vėliau būtų galima kalbėti ir apie šiuos principus aktualybių šviesoje. Tuo būdu abipusė atoveika pagyvintų ir vienus ir kitus. Būtų didelis ateitininkijai laimėjimas, jei tokia serija gimtų Jūsų vadovybės metu.

Nereikia, atrodo, nė minėti, kad čia siūlomos ideologinės serijos studijų autoriai turėtų būti jaunieji, jau trečiame išaugę mūsų katalikai akademikai. Pranui Dovydaičiui paskelbus pačius pirmuosius ateitininkų ideologijos apmatus straipsnyje "Trys pamatiniai klausimai" (1911), A. Dambrauskas rašė, kad "mūsų, senesniosios kartos, neužbaigtą darbą skuba imti į savo rankas mūsų jaunuomenė, idealų gerbėja, naujų kelių ieškotoja" (cit. St. Yla, op. cit. p. 28). Būtume iš tikro ir mes, dabartiniai senieji, laimingi, galėdami pakartoti anuos Dambrausko žodžius: tremtyje išaugusi mūsų jaunuomenė ima į savo rankas darbą, kurio mes neužbaigėme — ne tik todėl, kad pakito sąlygos, bet visų pirma todėl, kad ideologinis išsivystymas iš viso yra neužbaigiamas. Jį ima viena karta iš kitos ir tęsia toliau. Prieš metus laiko Studentų ateitininkų sąjungos laikraštis "Gaudeamus" mums, senesniesiems, užtikrino: "Aš tikiu, kad bus nemaža dabartinio jaunimo, kuris užaugęs tęs tėvų paliktus darbus ir neleis lietuvybei mirti su vyresniąja karta.... Dėl to vyresnieji gali žvelgti ateitin su viltimi" (1973 m., Nr. 2, p. 33). Ašen tikiu kartu su jaunimu ir todėl peršu jaunimui imti į savo rankas ateitininkų ideologijos tolimesnį išvystymą bei įvykdymą.

2. Kongresas ir jo tema

Šešiasdešimt penkerių metų amžius, kurio sukaktį ateitininkija netrukus (1975) švęs, bus apvainikuota, be abejo, kongresu. Ir apie tai esame su Jumis, mielasis Federacijos Vade, kalbėję. Jūsų didžiausias rūpestis buvo: ar suspėsime kitų metų kongresui tinkamai pasiruošti? Žinoma, tokios reikšmingos sukakties kongresas neturėtų būti eilinis. O laiko yra iš tikro nedaug. Ar tad skubėti ir rizikuoti?

Būsimąjį ateitininkų kongresą galima svarstyti dviem atžvilgiais: jis gali būti vieno mūsų gyvenimo tarpsnio užbaiga, bet jis gali būti ir to paties mūsų gyvenimo tarpsnio pradžia. Ateitininkija gali susirinkti 1975 metais — paskutiniaisiais jos sukakties, kad pasidžiaugtų nueitu keliu bei pasiektais vaisiais. Bet ji gali susirinkti ir 1976 metais — pirmaisiais jos gyvenimo naujo tarpsnio, kad nutiestų gaires, kaip ji tiek ilgai eitu keliu žygiuos toliau. Taigi: 'užbaigos kongresas' ar 'pradžios kongresas'? Aš pats pasisakyčiau už 'pradžios kongresą', vadinasi, už susiėjimą 1976 metais — ne tik todėl, kad 'užbaigos kongresui 'laiko yra maža, bet ypač todėl, kad 'pradžios kongresas' yra kitokio pobūdžio, negu 'užbaigos kongresas'. Švęsdami vieno tarpsnio užbaigą, mes savaime kreipiame savo mintis į praeitį, į laimėjimus ir tuo pačiu kuriame iškilmių nuotaiką. Tuo tarpu švęsdami naujo tarpsnio pradžią, esame verste verčiami žvelgti į ateitį, į mūsų laukiančius darbus bei vykdytinus uždavinius ir tuo pačiu žadiname ryžto nuotaiką. Esant gi tremtyje, yra sėkmingiau žvelgti ateitin, o ne žvalgytis praeityje; geriau ryžtis veikti,negu džiaugtis veikus. Be abejo, 'pradžios kongresas' anaiptol neišskiria iškilmių ir nevirsta gryna darbo konferencija. Jis tik pabrėžia kitą atžvilgį, būtent, ateities matmenį, kuris mums tremtyje ir yra pats svarbiausias.

Kokia turėtų būti būsimojo ateitininkijos kongreso tema arba jo šūkis? — Tiesdamas ateitininkų ideologijos pagrindus, P. Dovydaitis kėlė tris klausimus: "Kuo mes save vadiname ir kodėl? Ką mes matome aplink save? Kokios mūsų priedermės, siekiai ir keliai?" (cit. St. Yla, op. cit. p. 28). Šie trys klausimai yra lydėję ateitininkus visą jų ilgą kelią. Pirmąjį klausimą ateitininkai jau yra atsakę: jie žino, kas jie yra, kaip vadinasi ir kodėl šitaip vadinasi. Trečiasis klausimas yra taip pat daugiau ar mažiau paaiškėjęs: mes žinome savo pareigas ir savo siekius; mūsų kelių klausimas iš esmės irgi aiškus, nors kasdienybėje šie keliai įvairuoja pagal laiko ir vietos sąlygas. Daugiausia betgi nuo laiko bei erdvės priklauso antrasis klausimas: ką mes regime aplink save. Šis klausimas yra niekad neatsakomas galutinai. Kintant istorijai, kinta ir tai, kas mus supa. Todėl klausimas, ką mes regime aplinkui save, yra reikalingas nuolatinio atsakymo. Kiek žinau, nė viename tremtyje įvykusiame ateitininkijos kongrese, jis nebuvo visu ryškumu keliamas. Tuo tarpu tremtis yra tokia didžiulė pakaita mūsų gyvenime, jog jau tik ji viena sujaukia mūsų aplinką — tiek tautine, tiek religine prasme; tiek visuomenės, tiek šeimos atžvilgiu; net ir inteligentiškumo principas kinta jos įtakoje.

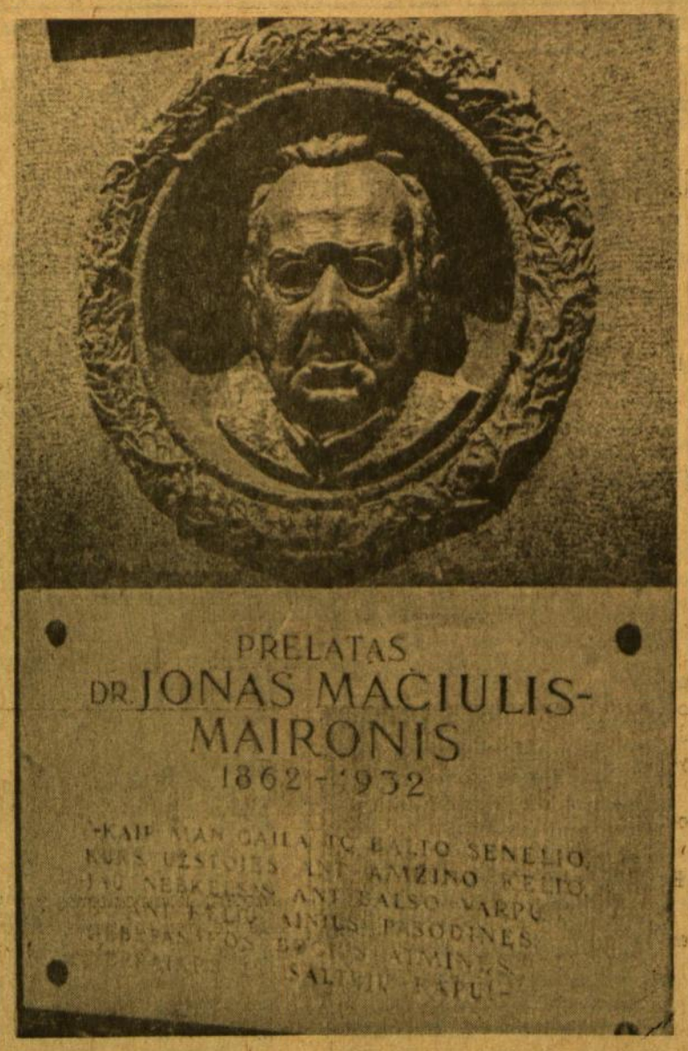

Tautos atgimimo dainiaus Maironio antkapio-mauzoliejaus, esančio Kauno arkikatedros-bazilikos šventoriuje, detalė: įrašas ir portretinis bareljefas.

Ar tad nevertėtų, mielasis Federacijos Vade, būsimąjį ateitininkijos kongresą sutelkti aplinkui antrąjį P. Dovydaičio klausimą, padarant jį šio kongreso tema: "Ką mes regime aplinkui save?" Tai būtų, be abejo, apžvalga, tačiau ne praeities, o dabarties, iš kurios nutiesti gairių ateičiai yra lengviau, negu iš praeities. Tai būtų susivokimas mūsojoje egzistencijos erdvėje. O šis susivokimas gal išspręstų ne vieną klausimą, kuris ligi šiol liko neatsakytas. Čia nesiimčiau — bent tuo tarpu — smulkiau minėti, į ką reiktų kreipti dėmesio, svarstant mus apsupančią dvasinę aplinką. P. Dovydaitis atsakė savo metu į minėtą klausimą šitaip: "Matome žmogaus tragediją be Dievo; bedvasės kultūros grėsmę; matome mokslo, palenkto ateizmui, svaičiojimus" (cit. St. Yla, op. cir. 28). Atrodo, kad bent iš dalies šis apibūdinimas tinka ir mūsajai dabarčiai. Jeigu prie šio religinio bruožo prijungtume dar tautinį bruožą, susijusį su mūsų gyvenimu svetimoje aplinkoje, gautume beveik pilną vaizdą to, ką mes regime aplinkui save. Pasklaidytas atskiromis paskaitomis bei pokalbiais, šis vaizdas galėtų pripildyti kongresą savo turiniu. O suimtas šintezėn ir paryškintas ateities matmeniu, jis galėtų būti mastas atskiriems mūsų uždaviniams. Nes klausimas "ką mes regime aplinkui save?" yra ne tik paprastas aprašymas to, kas yra, bet ir paskatinimas daryti tai, kas privalu, būtent, kas iš mūsų aplinkos kyla arba ko joje stinga. Tai atitinka ir dabarties nuostyseną: iš analizės eiti prie sintezės; iš tikrovės, kuri mus gaubia, darytis išvadų tikslui, kurio siekiame. Todėl ir manyčiau, kad P. Dovydaičio klausimas, "ką mes regime aplink save?" galėtų būti tema būsimajam kongresui, nes jis yra brandus savo turiniu ir įtaigus savo išraiška.

Brangusis Federacijos Vade! Tuo, atrodo, ir būsiu įvykdęs Jums duotą pažadą pabrėžti keletą minčių ateitininkijai kaip paskatą jos darbams ir kaip paramą pradinėms Jūsų pačių pastangoms. Be abejo, būdamas toli nuo kasdieninės ateitininkų veiklos ir jausdamas jų pulsą tik laikraščiuose ar pokalbiuose, turėjau apsiriėžti daugiau ar mažiau bendrybėmis, nors ir stengiausi vienur kitur būti visiškai konkretus. Tačiau gal vienas kitas — tegu ir bendras — pasiūlymas ir bus svarstytinas. Gal viena kita įtaiga — tegu ir teorinė —ir ras pritarimo. Kiekvienu atveju norėjau, kad mūsų pokalbis įgytų užmojo pavidalą. O kiek šis užmojis pasirodys esąs tikrovinis, nuspręsite Jūs ir Jūsų vadovaujamos Federacijos organai.

Man pačiam belieka dabar tik palinkėti Jums, mielasis Federacijos Vade, o per Jus ir visai ateitininkijai gilios įžvalgos, susivokiant istorijos vingiuose, kurie atvedė mus į svetimus kraštus, primesdami mums tremtinio būseną, kurią betgi neįstengė mūsų nei išsklaidyti dvasioje, nei palaužti ateitininkiškojo idealo stiprybės. Tvirtai tikiu, kad šis idealas, kurio jėga slypi jo pilnatvėje, lydės mus visą sunkų mūsų kelią ir bus nesuardomas ryšys, jungiąs mus į ankštą Tiesos ir Meilės bendruomenę.

Giliu bičiuliškumu ir nuoširdumu

Jūsų

Antanas Maceina

Muensteris, 1974 metų rugsėjo 20 d.

Aloyzo Barono
IŠDŽIŪVUSI LANKA

Niekas taip giliai ir nevienpusiškai nesupranta įvykio, net ir nelaimingo, kaip Baronas.

Ir jis moka tai papasakoti.

Knyga 233 psl., kainuoja 4.50 dol. Galima gauti DRAUGE ir pas platintojus.

Filomena sako...

KAS NETAUPO ATEIČIAI, TAS NEŽIŪRI Į ŠVIESESNĮ IR TINKAMESNĮ GYVENIMĄ.

Socialinis apdraudimas yra per mažas pragyvenimui. Augšti nuošimčiai mokami Chicago Taupymo bendrovės pridėjus prie Social Security, suteiks Jums ramias dienas jūsų senatvėje, 5.25% ant paprastų knygučių, ir iki 7.5% ant certifikatų.

Šį metą Chicago Taupymo bendrovė švenčia Auksinį Jubilėjų ir turi laimėjimui - kelionę į Hawaii, Disneyland, Las Vegas ir daug kitokių laimėjimų. Atsilankykite.

EQUAL HOUSING LENDER

FEDERAL HOME LOAN BANK SYSTEM MEMBER

CHICAGO ★★★★
savings and loan association
6245 south western avenue 476-7575

INSURED UP TO $20,000

Dainavau nuo pat vaikystės dienų

Telefoninis pasikalbėjimas su soliste Birute Aleksaite

— Panele Aleksaite?

— Taip, aš klausau.

— Kaip sekasi?

— Ačiū, gerai. Daug dirbu ir ruošiuos kelionei į Chicagą.

— Chicagos lietuviai laukia ir domisi Jūsų koncertu. Mums yra žinoma, jog Jūs gimėte Suvalkų trikampyje. Įdomu, kurioje vietoje?

— Aš esu gimusi Burbiškių kaime, Seinų apskrityje.

— Ar Jūsų gimtojoje apylinkėje daug lietuvių gyvena?

— Beveik visas mūsų kaimas apgyventas lietuvių. Aplinkiniuose kaimuose taip pat žmonės kalba lietuviškai ir ten lietuviai gyvena.

— Ar Jūsų tėvai yra gimę toje pačioje apylinkėje?

— Taip. Mano tėvai kilę iš Seinų krašto.

— Jūs dainininkė. Įdomu, ar kiti Jūsų šeimos nariai dainuoja?

— Profesionalų mano šeimoje nėra, bet dainavo ir tėvas, ir motina, ypač motina, kuri, dar jauna būdama, dainuodavo solo choruose. Taip pat mano brolis, mano manymu, turi gerą balso medžiagą, ir mes dažnai dainuodavome duetus, kai aš sugrįždavau į namus.

— Brolis likęs Lenkijoje?

— Taip. Gyvena kartu su motina ir veda ūkį.

— Brolis vyresnis ar jaunesnis?

— O, brolis yra žymiai vyresnis už mane.

— Ar jis nesidomi muzika, nemano studijuoti?

— O, jis niekuomet nekreipė į tai rimtesnio dėmesio. Pagaliau jis turi šeimą. Taip, kad visiškai neturi sąlygų ir didesnių ambicijų.

— Na, o Jūs kada pastebėjote savo talentą, kuris paskatino studijuoti muziką ir dainavimą?

— Dainavau nuo pat vaikystės dienų. Mano mama pastebėjo, kad turiu gerą klausą ir galiu dainuoti. Ji mane pradėjo mokyti dainavimo.

Pirmiausia išmokau lietuvių liaudies dainų. Paskui daug dainavau mokykloje. Tačiau studijuoti apsisprendžiau, tik atvykus į Balstogę. Aš buvau įstojusi į Mokytojų instituto muzikos pedagogikos skyrių. Čia pradėjau dainuoti solo su mokyklos choru. Paskui dainavau Balstogės radijo stotyje. Visi pedagogai, ypač dekanas, ragino tęsti ir pradėti studijuoti vokalistiką. Be jokių sunkumų įstojau į vidurinę muzikos mokyklą. Baigusi tą mokyklą, įstojau į Varšuvos konservatoriją.

— Ar Varšuvos konservatorijoje studijavote išimtinai dainavimą?

— Dainavimas buvo pagrindinis dalykas. Taipgi reikėjo mokytis muzikos teorijos ir įvairių operos teatro teorinių dalykų. Taip pat studijuoti filosofiją, pedagogiką ir t. t.

— Kokios atsiveria galimybės, užbaigus muzikos konservatoriją Lenkijoje?

— Kiekvienas, kuris baigia konservatoriją, gauna kur nors darbą muzikos srityje. Dainininkams sunkiau prasimušti į žvaigždes. Reikia turėti geras balso savybes. Na, mano manymu, dar ir nuo laimės daug priklauso. Pavyzdžiui, man pavyko pasirašyti sutartį su vienu teatru. Tačiau, gavusi kvietimą iš JAV, sutartį nutraukiau.

— Ar Jūs, baigusi mokslus, turėjote progos dainuoti kituose Lenkijos miestuose?

— O, man teko daug, įvairiose vietose koncertuoti. Visi mūsų egzaminai buvo atviri — koncerto formoje. Susirinkdavo galybė žmonių. Be to, konservatorija mus siųsdavo į kitas vietas dainuoti. Taipgi teko dainuoti su konservatorijos orkestru. Paskui su kitais simfoniniais orkestrais Balstogėje, Čenstachavoje ir kitur.

— Jūs esate operinio žanro dainininkė?

Solistė Birutė Aleksaitė
Nuotrauka Stuko

— Taip, aš esu baigusi Varšuvos konservatorijos operos klasę.

— Teko debiutuoti operoje?

— Ne. Neturėjau laiko. Kadangi aš išvažiavau į JAV. Konservatorijoje statant operas, aš atlikau solo partijas Smetanos "Parduotosios nuotakos" ir Moniuškos "Grafienės" pastatymuose.

— Jūs į JAV atvykote praėjusį rudenį?

— Taip, maždaug prieš vienerius metus.

— Ir čia jau spėjote įsijungti į muzikos mokslus?

— Aš atvykau į JAV studijų tikslu. Įstojau į New England muzikos konservatoriją. Noriu pagilinti žinias vokalistikoje ir muzikos pedagogikoje.

— Ar didelis mokslo metodų skirtumas tarp Varšuvos ir New England konservatorijų?

— Yra keli skirtumai. New England konservatorijoje daugiau dėmesio kreipiama muzikos teoriniams dalykams. Varšuvoje buvo daugiau dėmesio skiriama praktiniams dalykams. Pavyzdžiui, operos klasė buvo daugiau išvystyta. Daugiau dainavimo, akompanimento, vaidybos ir t. t. Na, didelis skirtumas ir studentų visuomeniniame gyvenime.

— Jums jau teko dainuoti ir Amerikoje?

— Aš turėjau konservatorijoje pusę rečitalio. Paskui dainavau lietuvių visuomenei radijo valandos "Laisvės varpas" 40 metų sukakties proga Bostone surengtame koncerte. Vėliau Elizabethe ir Providence, R. I.

— Dabar rengiatės koncertui Chicagoje?

— Rengiuos ir labai trokštu padainuoti Chicagos lietuviams. Vėliau dar dainuosiu Bostone ir kituose miestuose.

— Kokius kūrinius išgirsime Chicagoje?

— Pirmoje dalyje dainuosiu klasikų kūrinius. Iš lietuvių pasirinkau Banaičio, Gruodžio, Gaidelio, Jakubėno, Lapinsko, Vainiūno, Vanagaičio ir Žilevičiaus dainas.

— Ačiū už pasikalbėjimą. Ir geros kelionės ir sėkmės koncerte.

Sol. Birutę Aleksaitę išgirsime spalio 13 d. sekmadienį, 3 val. p. p. Margučio rengiamame koncerte Jaunimo centre. ptr.

Kompozitorės Giedros Nasvytytės-Gudauskienės Chicagoje rengiamo koncerto programos atlikėjai losangeliečiai. Iš kairės į dešinę: pianistė Raimonda Apeikytė, pati kompozitorė Giedra Nasvytytė-Gudauskienė ir solistai — Birutė ir Rimtautas Dabšiai. Nuotr. L. Kanto

Kompozitorė G. Nasvytytė-Gudauskienė

IZA MOTEKAITIENĖ

Moterų kompozitorių yra taip maža ne vien mūsuose, bet ir visam pasauly, todėl — kai jauniausia ir produktingiausia mūsų išeivijos kompozitorė Giedra atvyksta iš Los Angeleles į Chicagą su savo muzikinės kūrybos atrinktais kūriniais ir didžiosios jų dalies pildytojais duoti savo kūrinių koncertą mūsų visuomenei š.m. spalio 20 d. 3 val. p.p. Jaunimo Centre — tai visi atsiduriame prieš malonų laukimą to nepaprasto įvykio, kurio širdimi yra pati kompozitorė Giedra. Gudauskienė. Ji ne vien muzikė, bet nuoširdi lietuvė pedagogė, jautri darbuotoja ir lietuviškos kultūros baruos, anot jos pačios, kaip Žemaitė, didesnę gyvenimo dalį sąžiningai atiduodanti savo šeimos (trijų vaikų ir vyro) motinos ir žmonos pareigoms, o kitą — nuo šeimos atlikusį laiką pašventusi kūrybai, savęs tobulinimui bei muzikinei socialinei veiklai. Jos muzikinė erudicija, lyginant su kitais, yra milžiniška- plus ilgos dainavimo ir fortepijono studijos, kas teikia jos kompozicijoms, sakyčiau, "populiarumo sparnus". Savo kompozicijose ji yra labai individuali.

Skatinančios įtakos komponuoti ją tarsi vertė likimo galia iš visos muzikališkos giminės, ypač jos dėdė, a.a. kompozitorius K.V. Banaitis (operos Jūratė ir Kastytis autorius). Greta paveldėjimo tiesiogiai ją paskatino kurti pora atsitiktinių progų - kai ją dar Kauno konservatorijoj netyčia užtikęs prof. B. Dvarionas, beskambinančią savo kūrinėlius, labai nustebęs pagyrė ir — vėliau Dresdene, studijuojant dainavimą Muzikos akademijoj, dr. Doren davė jai ekstra nemokamai kompozicijos pamokas.

Tų skatintojų įtakoj ji tęsė toliau kompozicijos studijas Amerikos universitetuos - pradėjusi kurti vokalinę muziką Chicagoj - "Viešpaties pasaulį", "Aš čia gyva", "Oi tu, kregždute" ir kt., kurias pirmosios pradėjo dainuoti koncertuos Iz. Motekaitienė ir V. Zaunienė. Vėliau, prieš keliolika metų išsikėlus gyventi į Los Angeles, visa rimtimi atsidėjo šakoto muzikos meno kompozicijom. Anot jos pačios: "Gyvenu ir kuriu šio laiko dvasioj ir mūsų tremties sąlygose dirbu iš širdies ir vaizduoju mūsų epochą... Kuriu ne savo malonumui, ar ar savęs išraiškai, bet žiūriu į kūrybą iš simbolinio taško — "Giving" — t.y, dalindamasi su kitais, kuo tik galiu..." Todėl Giedros muzikinė kūryba nepretenduoja į tarptautinį garsą, tačiau ir pavergtos Rumunijos tautinis kompozitorius Nicolae Bretan (1887-1968) kūrė grynai savo tautai, kurio kūrybą dabar padeda amerikiečiai iš užmaršties kelti į tarptautines scenas, bet linksta į pedagoginę sritį — tarnauti pavergtai tėvynei patriotiniais motyvais, vaikų vokaline ir instrumentine muzika, įamžinti liaudies dainų motyvų grožį, balzamuoti net ir naujausias tautines žaizdas (Simo daina).

Kompozitorės Giedros Gudauskienės teigimu, jos dabartinė kūryba yra savotiškas, individualus tarpepochinis "užpildymas" tarp ją žavinčiu klasikų — Musorgskio ir Ravelio bei modernistų — Gershwino ir Porterio.

Jos fortepijono kūriniuos ryšku ekspresionizmo stilius, gi vokalinės muzikos stilių jai lemia poezija. Tačiau ji kuria ir vadinamų rečitatyvinių dainų su melodine linija bei ribotu moderniškų akompanimentu, nes tai įgalina atlikėją duoti dainai daugiau ekspresijos. Kaip minėjau, Giedrė Gudauskienė yra dabar savo kūrybos žydėjime. Aktyviai bendraudama su jaunais muzikais, rengdama koncertus, muzikinių veikalų įscenizavimus ji neretai aukoja savo kūrybines žiežirbas aktualiam reikalui — specialaus pobūdžio koncertui, kylančiam solistui ar patriotiniam reikalui ir p. Retai kurio gyvo kompozitoriaus dainos ar muzika yra tiek populiari koncertuose, kaip Giedros, nes ji žengia greta su laiko dvasia.

Sunku šio trumpo straipsnelio rėmuos išvardinti visą Giedros Gudauskienės jau sukurtą muzikinį lobį — jos dainos ir instrumentinė muzika yra pasiekus iš Amerikos ir Lietuvą, ir Australiją, ir kitų žemynų scenas, kur tik gyvena lietuvis. Yra sukūrusi daugiau kaip 50 solo dainų, daug instrumentinės muzikos (ypač vaikų pasauliui) ir muzikos teatrui. Yra G. Čapkauskienės ir V. Zaunienės įdainuotų jos solo dainų plokštelėse bei muz. Stephens ansambly. Yra jau išspausdintų solo dainų ir fortepijono muzikos suaugusiems ir vaikams, kurių galima gauti lietuvių knygynuose.

Chicagos Jaunimo centre bus pildoma vien tik kompozitorės Giedros Gudauskienės instrumentiniai ir vokaliniai bei teatriniai kūriniai. Jų didžiąją dalį atliks muzikai iš Los Angeles: pianistė Raimonda Apeikytė (kuri dar ir akompanuos visoj programoj) ir du solistai — vyras ir žmona — Birutė ir Rimtautas Dabšiai. Dalis programos talkininkaus čikagiškiai — solistė Janina Šalnienė ir dramos aktorius Algimantas Dikinis (kuris rečituos Tumienės "Kalifornijos aguoną" su Giedros muzikos palyda).

Programoj ras kiekvienas dalyvis laukiamo malonumo dalį: ir klasikų gerbėjai, ir romantikai, ir pasilgusieji gražiausių liaudies melodijų, ir —net temperamentingo žanro švystelėjimų (kaip vėliausių Giedros muzikos lengvo žanro studijų Kalifornijos universitete rezultato). Tad išvakarėse šio, gal vienintelio tokio pobūdžio kūrinių koncerto noris priminti kiekvienam svyruojančiam (-eiti, ar neiti?) lietuviui, kad neatsilankęs į šią mūsų vienintelės išeivijoj kompozitorės Giedros kūrinių popietę, jausis lyg užmerktom akim būtų praslinkęs pro savos kultūros brangenybę...

110 METŲ NUO "AMERIKA PIRTYJE" AUTORIAUS GIMIMO

Dar spaudos draudimo laikais parašytoji ir slapta klojiminiuos teatruos po visą Lietuvą vaidinta komedija "Amerika pirty" turėjo nepaprastos reikšmės tiek visam mūsų tautiniam atgimimui, tiek lietuviškojo teatro pradžiai. Jos autorius, visai suprantama, buvo prisidengęs Keturakio slapyvardžiu. Tik spaudą atgavus, jau buvo galima viešai kalbėti apie jos autorių Vilkutaitį. Tačiau buvo du broliai Vilkutaičiai: inžinierius Antanas, miręs jaunas 1903 metais, ir ūkininkas Juozas, miręs Augsburge, Vokietijoje, 1948 m. Antanas Vilkutaitis, buvo gana raštingas ir gyvai bendradarbiavo anuometinėje lietuvių spaudoje. Gi Juozas visą gyvenimą beveik nieko nebuvo parašęs, tačiau po brolio mirties prisiėmęs "Amerikos pirty" autorystę. Kas iš tikrųjų buvo šios mums reikšmingosios komedijos autorius? Mėgindami į klausimą atsakyti, rašė apie tai įvairūs tyrinėtojai ir gana įvairiai. Tačiau, kaip dabar skelbia Vilniuje leidžiama spauda, advokatas Vincas Kuzmickas, kiek tik galima nuodugniau ir objektyviai visus duomenis išnagrinėjęs, priėjo išvados, kad "Amerikos pirty" autorius yra, be abejonės, Antanas Vilkutaitis, nuo kurio gimimo šiemet suėjo 110 m. — buvo gimęs 1864 m. rugsėjo 20 d. Gulbiniškių kaime, Marijampolės apskrityje.

MIRĖ PORTORIKOS RAŠYTOJAS NIEVES

Dr. Cesar Rosa Nieves, Portorikos rašytojas, sukūręs daug romanų, essays, poezijos, mirė sulaukęs 73 m. yra buvęs Portorikos universiteto literatūros profesorius. Mirė dėl širdies smūgio, San Juan mieste.

ATVYKĘ CHICAGON, BŪTINAI APLANKYKITE BROLIŲ ŠARKŲ RESTORANĄ, kurių yra trys: prie Western ir 79th St., netoli "Draugo" ant 63 gat. ir Villa Park, šiaur. vakaruose.

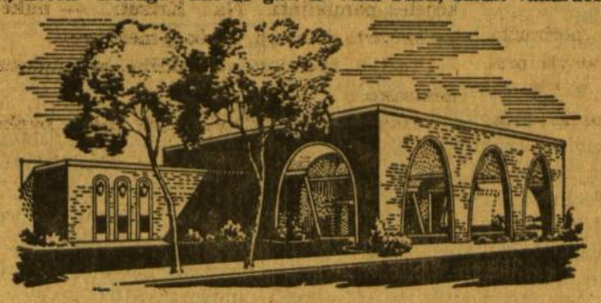

SHARKO'S — Villa Park, Illinois
1 mylia į vakarus nuo 83 Rd. ant Roosevelt Rd.
Telef. — 629-9050
SHARKO'S WEST, 6301 W. 63rd Street
Telef. — LUdlow 6-3636
SHARKO'S EAST, 7840 S. Western Ave.
Telef. — PRospect 6-6644
Visuose restoranuose puikios vėdinamos salės tinkamos vestuvėms ir kitokiems parengimams. Skanus valgis, vietos iš užsienio gėrimai.
Jurgis, Geraldas ir Gregorijus Šarkos

STANDARD FEDERAL... FINANCIAL FRIEND OF THE FAMILY

7½% YEARLY — CERTIFICATE ACCOUNTS* $5,000 Or More 4 Year Maturity YIELD INCREASES TO 7.90% on interest accumulated for 1 yr.
7% YEARLY — CERTIFICATE ACCOUNTS* $1,000 Or More 4 Year Maturity YIELD INCREASES TO 7.35% on interest accumulated for 1 yr.
6¾% YEARLY — CERTIFICATE ACCOUNTS* $1,000 Or More 30 Month Maturity YIELD INCREASES TO 7.08% on interest accumulated for 1 yr.
6½% YEARLY — CERTIFICATE ACCOUNTS* $1,000 Or More 1 Year Maturity YIELD INCREASES TO 6.81% on interest accumulated for 1 yr.
5¾% YEARLY — CERTIFICATE ACCOUNTS* $1,000 Or More 90 Day Maturity YIELD INCREASES TO 6.002% on interest accumulated for 1 yr.
5¼% YEARLY — PASSBOOK SAVINGS Interest Paid to Date of Withdrawal YIELD INCREASES TO 5.39% on interest accumulated for 1 yr.
*A substantial interest penalty is required for early withdrawal.

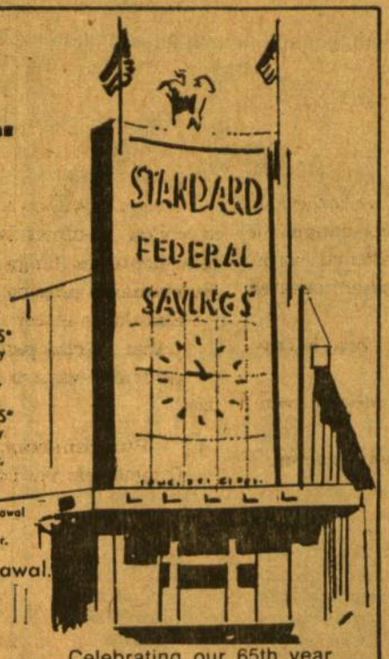

STANDARD FEDERAL SAVINGS
4192 Archer Avenue (at Sacramento)
Chicago, Illinois 60632 — 847-1140
Celebrating our 65th year
Assets over $200,000,000.00
Reserves over $18,000,000.00
Member Federal Savings and Loan Insurance Corporation

UŽSISAKYKITE DABAR TIK PER INTERTRADE EXPRESS CORP. GERIAUSIĄ DOVANĄ.
SIŲSTI
Į LIETUVĄ
dabar, kaip niekad anksčiau
SPECIALŪS RUBLIŲ PAŽYMĖJIMAI
INTERTRADE EXPRESS CORP. pirmiausia pasakė apie tai, o jūsų giminės pritarė.
Su specialių rublių pažymėjimais jūsų giminės gali gauti viską, ką tik nori, už dalelę reguliarios kainos. Tai tas pat, kai įeiti į krautuvę su 100 dol. ir už juos gauti 200 dol. ar 300 dol. vertės prekių, o gal net daugiau.
INTERTRADE EXPRESS CORP. mielai jums nemokamai prisiųs įrodymą. Specialių rublių pažymėjimus galima paversti į reguliarus rublius aukščiausiu kursu.
SU PILNA GARANTIJA
GREIČIAUSIAS PATARNAVIMAS
Pažymėjimai pristatomi maždaug per tris savaites. Vieno spec. rublio kursas yra $2.55.
TAS KURSAS APIMA VISKĄ. NĖRA JOKIŲ KITŲ MOKĖJIMŲ.
REIKALAUKIT MŪSŲ NEMOKAMO ILIUSTRUOTO KATALOGO
Užsakykite Dabar.
Užsakykite tik per
INTERTRADE EXPRESS CORP.
125 East 23rd Street
Penktas aukštas
New York, N.Y. 10010
Tel.: 982-1530
LABAI SVARBU AUTOMOBILIAI
Pilnai garantuotas greičiausias pristatymas
Pasirinkite iš šių naujų modelių
ZHIGULI VAZ 2101 US $3440.00
NAUJAUSIAS PAGERINTAS EXPORT MODEL ZHIGULI VAZ 2103 US $3947.00
ZHIGULI VAZ 2102 STATION WAGON US $3795.00
EXPORT MODEL MOSKVITCH 412 IE US $3490.00
MOSKVITCH 408 IE UC $3210.00
MOSKVITCH 426 IE STATION WAGON US $3643.00
MOSKVITCH 427 IE STATION WAGON US $3910.00
ZAPOROZHETS ZAZ 968 US $2200.00
ZAPAROZHETS ZAZ 968 E Naujas US $2353.00
REIKALAUKIT SPECIALIŲ BIULETENIŲ SU AUTOMOBILIŲ PAVEIKSLAIS, APARTMENTAIS, NAUDOTAIS RŪBAIS SVEČIAMS IŠ USSR
REIKALAUKITE MŪSŲ SPECIALAUS BIULETENIO
MES TURIM 25 METŲ PATYRIMĄ ŠIAME BIZNYJE IR TAIP PAT TURIM TŪKSTANČIUS PATENKINTŲ KLIENTŲ.

Nauji leidiniai

Prano Dom. Girdžiaus knygos viršelis, pieštas Vytauto O. Virkau.

• **Pranas Dom. Girdžius, TOS PAČIOS MOTINOS SŪNŪS.** Kristijonas Antanėlis, Adomas. Trys graudulingi esiai. Išleido Lietuviškos knygos klubas 1974 m. Chicagoj. Aplankas dail. V. O. Virkau. Rašybos žiūrėjo Kleopas A. Girvilas. Spaudė Draugo spaustuvė. Knyga 172 psl., kaina 4 dol., gaunama Drauge.

Autorius ir pats šios knygos pobūdis daug kam, gal būt, bus savotiška naujiena, nors akylesnis skaitytojas Girdžiaus raštus bus retkarčiais periodinėje spaudoje pastebėjęs. Jo poezijos yra ir mūsų išeivijos poezijos antalogijoj ("Lietuvių poezija išeivijoj 1945-1972", 1972 m.).

Čia minimoj, tik ką išėjusioj jo knygoj yra sudėtos trys apybraižos, liečiančios tris mums žinomus rašytojus: Kristijoną Donelaitį, Antaną Strazdą - Strazdelį ir Adomą Mickevičių. Daugiausia puslapių skirta Mickevičiui. Šių rašytojų gyvenimo akimirkos ir jų asmenybių portretai autoriaus čia nupiešti, pasinaudojant istorinių faktų ir grožinės literatūros lydiniu.

O prieš skaitytojui paimant šią įdomią knygą į rankas, manome, jog pravers dar ir toks artimesnis susipažinimas su autoriumi.

Pranas Dom. Girdžius, šimtmečio pradžios ūkininkaitis (1902, XII. 9), vienturtis nuo Antvardės sūnus, privačiai pasiruošęs, įstojo Jurbarko gimnazijon, bet paskutines klases išėjo Kauno Pavasario gimnazijoje. Palikto be įpėdinio ir išsižeidusio tėvo remiamas ir versdamasis privačiomis pamokomis, išėjo universitetą ir tapo mokytoju seminarijoje Tauragėje, Pasvaly, Marijampolėje, Jurbarke ir Kaune. 1944 m. vėl atsirado ant Antvardės kalnelio prie tėvų, o iš čia klaidžiojančiais Nemuno laivais pasiekė Karaliaučių. Laimės padedamas, per Strassburgą atvyko į Paryžių. 1951 m. atkako Chicagon, o 1952 — Montrealin. Paryžiuje jį viliojo Sorbona, o Montrealyje — McGill. Jį domino rašytojai: Marcel Proust, Euggen O'Neil, Jame Joyce ir pan. Iš Kanados jis ėmė garsėti kaip rašytojas, poetas. Bet jo rašytinės veiklos pradžia siekia 1926 m.

Savo literatūrines gudrybes ir prašmatnybes Girdžius rinkosi iš universitetinių ir literatūros mokslo turtų, tačiau jo talentas ir subtilus jautrumas ateina iš jo tėvų. Čia yra gimusi jo savita išraiška, Aug. Raginio taikliai įžvelgta. Girdžius savo dvasios kančias dėl Lietuvos, panašiai kaip Mickevičius, siejo su savo natūralia motina - mama, su jos dvasia, tebesančia paantvardžiuose, pamituviuose ar Jurbarko bažnyčioje. Skaitydamas TOS PAČIOS MOTINOS SŪNŪS, literatūros mėgėjas patirs, kad šis rašytojas, savo pasidarytu terminu pavadintuose esiuose (essays) iš paprasto aprašymo pereina į savitą meninę žodžio kūrybą. Minčių žaismas jam darosi lūžtamas, sproginėjąs, iškyląs į netikėtumus.

Gi knygos įvadą parašęs Kleopas A. Girvilas, jį užbaigia šitaip: "Dėl savo turimų poetinių polinkių ir kūrybinių gabumų, SŪNŲ autorius buvo traukiamas į Mickevičiaus gaivalškumą, jo genijų, ir tam tikrame kelyje ir apimtyje autorius tapatybino save su Mickevičium (identifikacija). Iš tikrųjų visuomeniškai, tautiškai ir asmeniškai SŪNŲ autoriaus išgyvenimai tiesiai sutapo su Mickevičiaus išgyvenimais: šis naktimis vaikščiojo tomis pat Paryžiaus gatvėmis, kuriomis vaikščiojo ir anas, abu nešini ta pačia tremtinio nedalia".

• *TECHNIKOS ŽODIS, 1974 m. Nr. 2.* Leidžia Amerikos Lietuvių inžinierių ir architektų sąjungos Chicagos skyriaus Technikinės spaudos ekcija. Vyr. Redaktorius — V. Jautokas, 5859 S. Whipple Ave., Chicago, Ill. 60629. Administruoja J. Sakalas, 7025 S. Rockwell Ave., Chicago, Ill.60629. Žurnalo metinė prenumerata $6.00, studentams — $2.00.

Šiame numeryje: Žengiant pirmyn, Suvažiavimui besiruošiant, Lėktuvų stabdymo užtvaros, Pažinkime vienas kitą, Inž. Č. Staniulis pensijoje, Mūsų mirusieji, Lietuviai technikinėje literatūroje, Technikinė apžvalga. Iš mūsų veiklos.

• *MOTERIS, 1974 m. Nr. 3.* Lietuvių moterų žurnalas. Redaguoja Nora Kulpavičienė. Administruoja Bronė Pabedinskienė. Leidžia Kanados Lietuvių moterų katalikių draugija. Redakcijos ir administracijos adresas: 1011 College St., Toronto, M6H 1A8, Canada. Žurnalas išeina kas du mėnesiai, metinė prenumerata $6.00, garbės prenumerata $10.00.

Vėl naujas įvairios ir kultūringai sutvarkytos medžiagos pluoštas, pradedant grožine literatūra ir baigiant šeimininkių kampeliu. Žurnalo puslapius puošia mūsų dailininkų darbai.

• *The LITHUANIAN STRIP IN SOVIET-GERMAN SECRET DIPLOMACY, 1939-1941. Bronis J. Kaslas,* Wilkes College. Reprinted from: "Journal of Baltic Studies" Volume IV, Number 3, Fall 1973.

Atspaudą galima įsigyti, rašant šiuo adresu: Dr. Bronis Kaslas, Department of History, Wilkes College, Wilkes Barre, Pennsylvania 18703. Atspaudo kaina — 50 centų.

• *EGLUTĖ, 1974 m. rugsėjo mėn.* Vienintelis lietuviškas laikraštėlis vaikams išeivijoje. Leidžia, administruoja ir spausdina Nekaltai Pradėtosios Marijos seserys. Redaguoja ses. Ona Mikailaitė, Elena Juknevičienė ir Danguolė Sadūnaitė. Metinė leidinio prenumerata $5.00. Redakcijos ir administracijos adresas: Eglutė, Immaculate Conception Convent, Putnam, Conn. 06260.

Daug apsakymėlių, pasakų, eilėraščių, vaidinimų, galvosūkių ir kt. Puslapiai išmarginti nuotraukomis, mūsų dailininkų ir pačių mažųjų skaitytojų piešiniais.

• *MŪSŲ ŽINIOS, 1974 m. rugsėjo mėn. 29 d., Nr. 15.* Lietuvių jėzuitų ir Jaunimo centro Chicagoje dvisavaitinis biuletenis. Adresas: 5620 C. Claremont Ave., Chicago, Ill. 60636. Biuletenį redaguoja Danutė Vakarė. Atsakingasis redaktorius Algimantas Kezys, S.J.

Šio numerio dėmesys skirtas kun. Gedimino Kijausko, S.J. išvykimui į Clevelandą, Hanau stovyklos lietuvių suvažiavimui, Danguolės Stončiūtės parodai, naujam istorijos vadovėliui, mokslo metų pradžiai, kun. H. Šulco vizitui JAV ir kt. Visos temos iliustruojamos puikiomis nuotraukomis.

Buv. Lietuvos prezidento Antano Smetonos 100 metų gimimo sukakčiai skirtos parodos atidaryme spalio 4 d. Čiurlionio galerijoje, Chicagoje, kalba dr. Jonas Puzinas (dešinėje). Nuotraukos centre red. Bronius Kviklys, lemiamai prisidėjęs prie šios parodos įkūnijimo. Nuotr. P. Maletos

PARODA BUV. LIETUVOS PREZIDENTO ANTANO SMETONOS 100 METŲ GIMIMO SUKAKČIAI

Praėjusį savaitgalį Chicagoje, be kitų šio jubiliejaus renginių, M. K. Čiurlionio galerijoje buvo surengta įvairiausių ir gerai atrinktų eksponatų, liečiančių Antano Smetonos gyvenimą ir veiklą, paroda. Tai buvo viena geriausių šios rūšies parodų tiek savo turiniu, tiek estetiniu eksponatų išdėstymu. Parodos lankytojas joje labai įdėmiai galėjo pasekti Antano Smetonos gyvenimą nuo jo gimtosios pastogės vaizdo iki šermenų nuotraukos. Galerijos salių viduryje ant sustatytų stalų buvo galima išvysti, tur būt, kone visą periodinę spaudą, kurioje A. Smetona rašė, kuri spausdino jo gyvenimo įvykių nuotraukas. Čia pat gulėjo ir jo raštų knygos. Galerijų sienose gražiai pritaikytų plokščių fone rikiavosi kitos įdomybės: Antano Smetonos rankraščiai, laiškai, užsienio spaudos iškarpos ir įvykių vaizdai, kurie šiuo metu jau yra praeitis ir tam tikra dalimi visos mūsų tautos istorija.

Bendras parodos įspūdis: jos rengėjai žinojo saiką ir turėjo skonį. Panašaus pobūdžio parodose anksčiau viso to gerokai stokodavo, neretu atveju parodos būdavo eksponatais pergrūstos, būdavo be plano viskas supilta lyg į maišą. Tebūna tad ši paroda pavyzdžiu ateičiai.

O už čia minimą parodą labiausiai turėtume būt dėkingi dviem žmonėm. *Broniui Kvikliui* ir *Liudui Kairiui*. Pirmasis aprūpino parodą savo gausaus archyvo lobiais, o antrasis atlikо kone visą jos techniškojo paruošimo ir apipavidalinimo darbą. Ir taip be organizacinių komitetų ir be jų nuotraukų spaudoje pasidarė reto gerumo atrakcija. Pabrėžtina taipgi, kad eksponatai, tik su mažomis išimtimis, visi buvo paimti iš Broniaus Kviklio archyvo. Tai irgi įsidėmėtinas pavyzdys, ką gali sukaupti vienas žmogus, kuriam kiekviena lituanistikos sritis yra brangi, kurių pėdsakus jis renka, nesigailėdamas nei laiko, nei darbo, nei lėšų.

Paroda visą laiką (spalio 4-9) buvo publikos gausiai lankoma. Tai liudija, jog mūsų žmonės šio pobūdžio parodas mėgsta. Todėl būtų linkėtina, kad Bronius Kviklys ir jo uolus talkininkas Liudas Kairys ateityje ir vėl suruoštų mums ar kurio nors nepamirštamo asmens, ar kurios nors istorinės bei kultūrinės epochos vieną kitą parodą.

loz.

TAUTOS FONDO SUKAKTIS

Pirmojo pasaulinio karo metu Chicagoje 1914 m. rugsėjo 22 d. buvo katalikų įsteigtas Tautos fondas šelpti nukentėjusius nuo karo Lietuvos žmones. Iki 1924 m. tas fondas surinko 700,000 dolerių ir gal net apie pora kartų daugiau drabužiais. To fondo lėšos buvo panaudotos ir remti lietuvių informacijos biurus Paryžiuje, Šveicarijoje, Washingtone, New Yorke, finansuota Lietuvos delegacija taikos derybose Paryžiuje. Lenkams puolant Lietuvą, prezidentui nusiųsta 41,000 dol., šelpti rusų armijos lietuviai belaisviai Vokietijoje. Lietuvos katalikų mokyklų paramai nusiųsta per 36,000 dol, Lietuvos katalikų universitetui steigti 45,452 dol. Iš to fondo paramą gavo apie 100 Lietuvos ir JAV lietuvių studentų.

TARPTAUTINIO GARSO KULTŪRININKAS

Savo viloje netoli Florencijos, Italijoje, 1959 m. spalio 6 d. mirė Bernardas Berensonas. Šiemet 15 m. jo mirties sukaktį minint, tenka prisiminti, kad jis buvo laikomas vienu geriausių Italijos renesanso meno žinovų. Buvo gimęs Butrimonyse, Lietuvoje, 1865 m. Studijavo Harvardo, Paryžiaus universitetuose. Kelionėse po Europą susidomėjo Italijos menu, taip pat interesavosi ir kinų menu, buvo vienas pirmųjų impresionizmo gynėjų. Yra išspausdinta apie dešimt jo meno knygų, ypač Italijos renesanso meno, temomis. Taikos konferencijos metu nemažai rėmė Lietuvos bylą. Buvo patarėju, kuriant Stewart Gardner muziejų Bostone. Iš spaudos yra išėjęs jo dienoraštis: "Rumor and Reflection", o grafas Umberto Mora išleido savo pasikalbėjimus su Berensonu. Jų vertimas: "Conversations witn Berenson" 1965 m. išleistas anglų kalba.

KONCERTINĖS YPATINGAS GITARAS IR KANKLES
DARO PAGAL UŽSAKYMĄ IR TAISO STYGINIUS MUZIKOS INSTRUMENTUS
KVIRINAS RUNIMAS
4914 W. Cermak Rd.
CICERO, ILL. 60650
Tel. — 652-3200

TAUTVILA
Juozo KRALIKAUSKO
romanas
Tai yra knyga apie žmogų, kuris savo tėvynėje yra laikomas priešu.
Aplankas Ados Korsakaitės Sutkuvienės. Kaina 4 dol.
Gaunama Drauge ir pas platintojus

A. TVERAS
LAIKRODŽIAI IR BRANGENYBĖS
Pardavimas ir taisymas
2646 W. 69th St., Tel. REpublic 7-1941

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ
1. MŪSŲ BENDROVĖ veikia nuo 1947 metų. Kiekvienais metais mes persiunčiame į Lietuvą greit ir saugiai tūkstančius siuntinių.
2. MŪSŲ BENDROVĖJE ir jos skyriuje Jūs visuomet rasite didelį pasirinkimą prekių, kurios labai vertinamos Lietuvoje.
3. TAIP PAT PRIIMAME užsakymus AUTOMOBILIAMS (Žiguli, Moskvič, Zaporožec), motociklams, šaldytuvams ir kit. oficialiomis kainomis.
4. JEIGU JŪS NORITE PAKVIESTI iš Lietuvos giminės, mes parūpinsime reikalingus dokumentus.
CENTRAL PARCEL SERVICE, INC.
220 SOUTH STATE ST., CHICAGO, ILL. 60604
TEL. WA 2-9354
ir mūsų skyrius:
2618 WEST 63rd ST., CHICAGO, ILL. 60629
TEL. WA 5-2466
DVIEJOSE PATOGIOSE VIETOSE

ROOSEVELT PICTURE FRAME COMPANY
Manufacturers

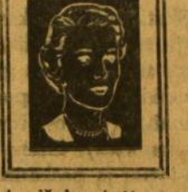

Rankomis išpiaustyti paveikslų rėmai, pritaikinti paveikslams ir skelbimams, rėmai — metalu aplieti rėmai.
2400 So., Oakley Ave., Chicago
Tel. Virginia 7-7258 - 59

WAGNER & SONS

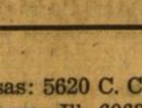

Typewriters, Adding Machines and Checkwriters
Nuomoja — Parduoda — Taiso
NAUJOS NAUDOTOS
Virš 50 m. patikimas patarnavimas
5610 South Pulaski Road
Phone — 581-4111

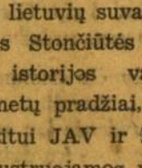

MARQUETTE PHOTO SUPPLY
REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS
Daug sutaupysite pirkdami čia įvairių firmų foto aparatus bei jų reikmenis. Pasinaudokite patogiu planu atidedant pasirinktus reikmenis ypatingai progai. Pilnai užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atidara pirmad. ir ketvirtad. vakarais iki 9 val.
3314 West 63rd Street
Tel. PRospect 6-8998
Chicago, Illinois, 60629

CRANE SAVINGS
AND LOAN ASSOCIATION
B. R. PIETKIEWICZ, Prez.
2555 West 47th Street Tel. LA 3-1083
PLENTY OF FREE PARKING SPACE
7% Mokamas už 4 m. certifikatus. Minimum $5,000
6½% Mokamas už 1 m. certifikatus. Minimum $1,000
5¼% Mokomas už investavimo sąskaitas
PINIGAI ĮNEŠTI IKI 15 D. PELNO NUOSIMČIUS NUO 1 D.
Dividendai mokami kas 3 mėnesiai.
VALANDOS: ANTRAD. ir PENKTAD. 9 v. r. iki 5 v. v.
ŠEŠTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. Trečiad: uždaryta.
PIRMAD. IR KETVIRTAD. 9 v. r. iki 8 v. v.

PRANEŠIMAS
Už certifikatus mokame:
7½% 4-riems metams už $10,000.00 ar daugiau
6¾% 30-čiai mėnesių už $1,000.00 ar daugiau
6¼% 1-riems metams už $1,000.00 ar daugiau
Pagal susitarimą, dividendus galime prisiųsti kas mėnesį arba kas ketvirtis metų.
VĖLIAVOS DUODAMOS NEMOKAMAI padėjus $50.00 ar daugiau taupymo sąskaiton. Gausite vieną amerikietišką ir antrą pagal pasirinkimą lietuvišką, vokišką, ispanišką, itališką, čekišką, lenkišką, airišką, konfederate arba ekologišką su stovu.
PAS MUS NE VISI TARNAUTOJAI YRA LIETUVIAI, BET KIEKVIENAME SKYRIUJE GALIMA SUSIKALBĖTI LIETUVIŠKAI.
Saint Anthony Savings
INSURED
1447 SOUTH 49th COURT
CICERO, ILLINOIS 60650
PHONE 656-6330
Joseph F. Gribauskas, Vedėjas
OFFICE HOURS
Daily 9:00 to 5:00; Monday 9:00 to 8:00
Saturday 9:00 to 1:00; Wed. & Sunday Closed

Kultūrinė kronika

LIETUVIŲ DAINŲ ŠVENTĖ AUSTRALIJOJE

Kai Ketvirtoji JAV ir Kanados lietuvių šventė įvyko 1971 metais, o apie penktosios konkretų organizavimą lig šiol nieko ir negirdėti, tai tolimosios Australijos lietuviai šioje srityje apsnūdusioms JAV ir Kanados lietuvių kolonijoms gali būti geru pabudimo pavyzdžiu. Australijoje, Adelaidėje, šių metų pabaigoje įvyks Australijos lietuvių dainų šventė. Joje dalyvaus Sydnėjaus, Melbourno, Adelaidės, Geelongo, Newcastle, ir, gal būt, Canberos lietuvių chorai. Dainų šventėje bus jungtinio choro ir atskirų chorų pasirodymai. Jungtiniam chorui diriguos svečiai dirigentai. Bus išgirsta ir B. Budriūno kantata "Lietuvos šviesos keliu". Ta proga iš JAV į Australiją vyksta ir kompz. Bronius Budriūnas, kur dainų šventėje jis pats diriguos savąją kantatą. Dainų šventės vadovė yra G. Vasiliauskienė, kuriai talkina tam reikalui sudarytas komitetas. Šventėje taipgi dalyvaus vaikų choras, sudarytas iš savaitgalio lituanistinių mokyklų mokinių. Vaikų chorui diriguos jauna dirigentė Rasa Kubiliūtė. Chorui pritars ir kanklininkų orkestras.

G. Vasiliauskienė, Lietuvių dainų šventės Australijoje vadovė

NAUJA SIMFONIJA M.K. ČIURLIONIO ŠIMTO METŲ GIMIMO SUKAKČIAI

Lietuvos Valstybinės filharmonijos simfoninis orkestras Vilniuje yra gana ištikimas savo tradicijai, kiekvieną koncertų sezoną pradėti nauju lietuvių kompozitoriaus kūriniu. Šiemet rugsėjo 24 d. pirmajame šio sezono koncerte tokia premjera buvo jauno lietuvio kompozitoriaus Jurgio Juozapaičio pirmoji jo simfonija, pavadinta "Rex", savo vardu ir savo temomis skirta M.K. Čiurlionio atminimui, artėjant (1975) jo gimimo 100 metų sukakčiai.

Naujas kūrinys, kaip atrodo iš vilnietiškos spaudos, klausytojų buvo labai palankiai priimtas. Jis vertas rimto dėmesio šiandieninės lietuvių muzikos raidoje.

Dana Palionytė, Vilniuje išeinančiam savaitraštyje "Literatūra ir menas" rugsėjo 28 d. laidoje, recenzuodama premjerinį koncertą, be kita ko, rašo:

"Ne daugelio lietuvių kompozitorių pirmąsias simfonijas galima laikyti ryškesniais meniniais laimėjimais. J. Juozapaitis, sukūręs pirmą šio žanro kūrinį, išsiskyrė iš kitų jaunųjų ir net vidurinės kartos mūsų kompozitorių tarpo. Jo Simfonija reikšmingos koncepcijos, joje labai savitai atsispindi tautos dvasia. Naujasis J. Juozapaičio kūrinys svarbus ir tuo, kad savo minčių, vaizdų ir poetinių pergyvenimų gijomis siejasi su mums brangiu M.K. Čiurlionio vardu: Simfonija skirta jo atminimui, ji "čiurlioniška" kosmines erdves apimančiu skambėjimu, visatos begalybės pojūčiu, šviesia perspektyva; kūrinyje atsiskleidžia vidinis jo autoriaus artimumas M.K. Čiurlionio visatos, gamtos ir žmogaus būties sampratai. Simfonija vadinasi "Rex", tačiau nereikėtų manyti, jog tai yra šio didingo M.K. Čiurlionio paveikslo garsinė kopija J. Juozapaičio kūrinys yra kompozitoriaus santykio su M.K. Čiurlioniu, su jo savita tapyba muzikinė išraiška. "Pas Čiurlionį aš dažnai ateinu pasisemti stiprybės, atsigaivinti", — sako kompozitoriaus. Kūrinio muzika labai betarpiška, vaizdinga, sodri, daugiasluoksnė ir sykiu skaidri, permatoma, lengvai suvokiama ir fantazijai sparnus suteikianti. Iš neišsenkamo M.K. Čiurlionio vaizduotės ir minčių šaltinio kompozitorius pasisėmė nemaža svarbaus, tikro, nepraeinančio. Kartu jo drobes J. Juozapaitis perprato savaip, šiandieniškai, jaunatviškai, į monumentalias garsines formas įliejo mūsų epochos žmogui artimą jutimų turinį."

O recenziją baigdama, dar priduria:

"Šiame kūrinyje savitai sulydytos pačios gyvybingiausios praeities ir mūsų dienų muzikos tradicijos. Iš klasikos J. Juozapaitis perėmė aiškiai apibrėžtą tematiką su nedideliu temų skaičiumi ir jos motyvinio - intonacinio vystymo praktiką; iš neoromantikų — temų emocinį giminingumą, sugebėjimą palaipsniui rutulioti muzikinį veiksmą, turinio esmę atskleidžiant finale; iš šiuolaikinės muzikos — išraiškos dinamiką, dėmesį tembrinei dramaturgijai, muzikinės kalbos priemonių įvairovę. Simfonijoje pastebimas ir lietuvių kompozitorių M.K. Čiurlionio, E. Balsio, J. Juzeliūno, F. Bajoro, V. Montvilos muzikos poveikis. Tačiau tiek šios, tiek tolimesnės įtakos čia talentingai apibendrintos, pajungtos saviems, specifiniams tikslams, pasiektas organiškas nacionalaus ir internacionalaus ryšys. Maža to, šiame kūrinyje lietuvių romantinis-epinis-žanrinis simfonizmas pakylėtas iki psichologinio-filosofinio, čia atskleistos naujos lietuvių liaudies muzikos elementų saveikos su moderniosiomis išraiškos priemonėmis galimybės."

M. K. Čiurlionis Rex

KULTŪRINIŲ VAKARONIŲ TEMOS JAUNIMO CENTRO KAVINĖJE CHICAGOJE

Praėjusiąą savaitę prasidėjes penktadienio kultūrinių vakaronių sezonas jau vėl pradeda Chicagoje įsisiūbuoti. Vakar kavinėje įdomiai kalbėjo Balys Chomskis apie lietuvių operos įnašą į mūsų kultūrinį gyvenimą. Šio sezono kultūrinių vakaronių rikiuotojas kun. Algimantas Kezys, S.J. jau yra pramatęs vakaronėms žmones ir temas iki lapkričio pabaigos.

Spalio 18d.: dail A. Tamošaitienės paskaita ir skaidrės "Lietuvių ir kitų tautų meniški kilimai".

Spalio 25d.: dr. Adolfo Damušio paskaita apie Detroito lietuvių naująją sodybą - parapiją.

Lapkričio 1d.: Kongresmanas Robert Hanrahanas: "Simo Kudirkos kelias į laisvę".

Lapkričio 8 d.: Danutė Bruškytė ir Darius Lapinskas: paskaita, skaidrės ir muzika — "M. K. Čiurlionis".

Lapkričio 15 d.. Muz. Aloyzas Jurgutis kalba apie savo išgyvenimus (tema dar nežinoma)

Lapkričio 22d.: Lietuvių fotografų skaidrių paroda. (Tą vakarą bus atidaryta liet. fotografų paroda Jaunimo centro mažojoje salėje).

Lapkričio 29d.: vakaronės nebus — didysis Padėkos dienos savaitgalis.

Vakaronių programa kavinėje kiekvieną penktadienį, 8 val. vak.

MENIŠKI KILIMAI PENKTADIENIŲ KULTŪRINĖJE VAKARONĖJE

Šiuo metu, kai M. K. Čiurlionio galerijoje, Chicagoje, vyksta švėkšniškių surengta Anastazijos Tamošaitienės gobelenų ir tapybos darbų paroda, yra gera proga meniškų kilimų temą perkelti ir į tradicines penktadienių kultūrines vakarones Jaunimo centro kavinėje. Tad ateinantį penktadienį, spalio 18 d., 8 val. vak. kavinėje apie lietuvių ir kitų tautų meniškus kilimus kalbės pati dail. Anastazija Tamošaitienė. Paskaita bus iliustruota skaidrėmis. Visi kviečiami.

BIBLIOTEKININKŲ KONFERENCIJA

Šiaurės Ilinois katalikų bibliotekininkų konferencija įvyks Chicagoje, Bismark viešbuty, bal. 12 d. 9 val. r.

MOTERŲ GYVENIMAS

(Atkelta iš 8 psl.)

kauliukų ir sukapoti, 1-4 puoduko nesaldintos ananaso sunkos, 1 puoduką grietinėlės, 1 arbat. šaukšt. vanilijos ekstrakto.

Paruoštus vaisius ir sunką gerai ištrinti (naudoti elektrinį trintuvą — blender). Išplakti grietinėlę, pridėti vanilijos ekstrakto ir palengva sumaišyti su vaisių mišiniu. Supilti į aliumininį lėkštą indą ir sušaldyti. Laiks nuo laiko vieną ar du kartus permaišyt.

Populiarus havajiečių gėrimas Mai-Tai.

(Cinerama Reef viešbučio originalas)

Imti: 1 unc. tamsaus romo, 1 uncijas šviesaus romo, 1-2 uncijos citrinos sunkos, 1-2 uncijos paprasto sirupo, 1-2 uncijos migdolų sirupo (orgeat sirupo).

Viską supilti į plaių stiklą, išmaišyti ir, pridėjus kapotų ledų iki viršaus, užpilti šiek tiek abrikoso "brandy". Papuošti orchidėjos žiedu. Gerti per šiaudelį.

PASAULIO LIETUVIŲ KATALIKIŲ ORGANIZACIJŲ SĄJUNGOS VALDYBOS POSĖDIS

Pasaulio Lietuvių katalikių organizacijų sąjungos (PLKOS) įgaliotinės tarptautiniams ryšiams B. Venskuvienės iš Paryžiaus atvykimo proga, rugsėjo mėn. 7 d. sušauktas specialus PLKOS valdybos posėdis New Yorke (Richmond Hill), M. A. Vasiliauskų namuose.

B. Venskuvienė padarė platų pranešimą apie tarptautinę veiklą ir PLKOS atstovavimą Pasaulio katalikių moterų organizacijų unijoje (kurios centras Paryžiuje). Po pranešimo sekė gyvos ir įdomios diskusijos, į kurias labai konstruktyviai įsijungė visos narės ir religinis patarėjas. Aptartas lietuvių katalikių veiklos išeivijoje istorijos paruošimas — redagavimas, sekantis PLKOS tarybos suvažiavimas ir kiti einamieji klausimai.

Posėdyje dalyvavo prel. J. Balkūnas — religinis patarėjas ir visa PLKOS valdyba: dr. A. Janačienė — pirm., M. Lūšienė — vicepirm. (atvykusi iš Bostono), B. Reventienė — ižd., dr. A. Radzivanienė P. Ąžuolienė, M. Vasiliauskienė ir V. Penikienė.

Vaišes labai gražiai ir su dideliu nuoširdumu suruošė namų šeimininkai M. ir A. Vasiliauskai. Maloniai besivaišinant, jaukioje ir pakilioje nuotaikoje praleistas vakaras.

TREJETAS MILIJONŲ ALKOHOLIKIŲ

Iš 9 milijonų alkoholikų, esančių JAV-se, vienas trečdalis yra moterys. 5 procentai aukšt. mokyklos mokinių pasigeria sykį į savaitę, ir dauguma jaunuolių dabar labiau pamėgę degtinę už marijuaną. Taip skelbia Amerikos valdžios tyrinėtojai.

Walton's Kilimų Didžiulio Atidarymo proga, sutaupysit nuo $2.00 – $6.00 už kvadr. yardą

puikių kilimų, įskaitant padėklą ir įdėjimą.
DAR GAUSITE 10% NUOLAIDĄ PARODĘ ŠĮ SKELBIMĄ.

Pasinaudokite šia proga ir apsilankykite mūsų parduotuvėje. Vytautas Muliolis jums mielai patarnaus ir patars kokie kilimai tiks Jūsų butui.

VALANDOS: Pirm. iki Penkt. 9:30 iki 9:30, Šešt. 9:30 iki 5:30 p.p., Sekm. 12 v. d. iki 5 v. v.

WALTON CARPETS
5635 So. Pulaski Rd., Chicago, Ill. 60629
TEL. — 582-4600

Vytautas Muliolis, vedėjas

Cosmos Parcels Express Corp.
Licensed by VNESHPOSYLTORG

Gerai pažįstama firma, kuri, per daugelį metų skubiai ir tiksliai patarnauja savo skaitlingą klijentūrą, siunčiant

DOVANAS-SIUNTINIUS Į LIETUVĄ, LATVIJĄ, ESTONIJĄ, UKRAINIJĄ ir t. t.

GAVĖJAS NIEKO NEMOKA.
TŪKSTANČIAI KLIJENTŲ PATENKINTI.
VISI SIUNTINIAI APDRAUSTI.
GARANTUOTAS SKUBUS IR TIKSLUS PRISTATYMAS.

Visuose mūsų skyriuose rasite didelį kiekį įvairių aukštos kokybės prekių prieinamomis kainomis.

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.
affiliated with PODAROGIFTS, INC.

prima užsakymus dovanų pažymėjimams, automobiliams, šaldytuvams televizijų aparatams, radijo transistoriams, magnetofonams (tape recorders) ir daug kitiems dalykams, taip pat BUTAMS savo giminėms ir draugams gyvenantiems Lietuvoje ir Sovietų Sąjungoje.

Informacijų ir nemokamų katalogų prašykit mūsų vyriausioje įstaigoje ir visuose mūsų skyriuose.

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.
488 MADISON AVENUE
(tarp 51 ir 52 g-vės)
Floor 21st
NEW YORK, N. Y. 10022
Tel.: (212) 758-1150/1
SKYRIAI:

NEW YORK, N. Y. 10003, 45 Second Avenue	Tel.: AL 4-54566
NEW YORK, N. Y. 10011, 135 W. 14th Street	CH 3-2583
SO. BOSTON, Mass. 02127, 389 West Broadway	268-0068
BUFFALO, N. Y. 14206, 332 Fillmore Avenue	TL 6-2674
CHICAGO, Ill. 60622, 2222 West Chicago Avenue	BR 8-6966
CHICAGO, Ill. 60629, 2501 West 69 St.	WA 5-2737
CLEVELAND, Ohio 44134, 5879 State Road	884-1738
FORT WAYNE, Ind. 46808, 1807 Beimeke Rd.	Tel. 432-5402
IRVINGTON, N. J. 07111, 762 Springfield Avenue	ES 2-4685
GRAND RAPIDS, Mich. 49504, 636-38 Bridge St. N. W.	GL 8-2256
HAMTRAMCK, Mich. 48212, 11333 Jos. Campau Ave.	365-5255
HARTFORD, Conn. 06106, 518 Park St.	246-9473
LAKEWOOD, N. J. 08701, 241 Fourth St.	FO 3-8569
LOS ANGELES, Calif. 90022, 960 S. Atlantic Blvd.	AN 1-2994
NEW HAVEN, Conn. 06511, 1329 Boulevard	LO 2-1446
NEWARK, N. J. 07106, 698 Sanford Avenue	373-8783
PASSAIC, N. J., 176 Market Street	GR 2-6387
PATERSON, N. J. 07505 — 60 Broadway	Tel. 345-2028
PHILADELPHIA, Pa. 19122, 1214 N. 5th St.	Tel. PO 3-4818
PHILADELPHIA, Pa. 19141 — 4925 Old York Rd.	Tel. GL 5-9586
PITTSBURGH, Pa. 15203, 1307 E. Carson Street	HU 1-2750
SAN FRANCISCO, Calif. 94115, 1826 Divisadero St.	FI 6-1571
WATERBURY, Conn., 905 Bank Street	PL 6-6766
WOODHAVEN, N. Y. 11421, 94-08 Jamaica Ave.	Tel. 441-4712
WORCESTER, Mass. 01610, 144 Millbury Street	SW 8-2868
IRVINGTON, N. J. 07111, 1082 Springfield Avenue	374-6446
YOUNGSTOWN, Ohio 44503, 309 W. Federal Street	RI 3-0440

FRANK'S TV and RADIO, INC.
RADIJO IR STEREO APARATŲ PARDAVIMAS IR TAISYMAS
3240 SO. HALSTED STREET TEL. — CA 5-7252
DIDELIS PASIRINKIMAS ĮVAIRIAUSIŲ TELEVIZIJOS APARATŲ
SPALVOTOS TELEVIZIJOS APARATAI

EKSKURSIJOS Į LIETUVĄ

Išvyksta LAPKR. 22 dieną — grįžta LAPKR. 30 dieną.
KAINA TIK $649.00

Paskutinė šių metų grupė išvyksta GRUODŽIO 20 dieną ir grįžta SAUSIO 3, 1975.
KAINA — $829.00

Jungtis prie ekskursijų galima BOSTONE ir NEW YORKE.
GRUPĖSE DALYVIŲ SKAIČIUS RIBOTAS — NESIVĖLUOKITE!
Smulkesnių žinių ir registracijos reikalu kreipkitės į
TRANS-ATLANTIC TRAVEL SERVICE
393 West Broadway, P. O. Box 116
SOUTH BOSTON, MASS. 02127
TEL. (617) 268-8764
Savininkė: Aldona Adomonienė
(Prices quoted are effective August 1, 1974. Air fares subject to changes).

Laidotuvių Direktoriai
MAŽEIKA & EVANS
6845 SOUTH WESTERN AVENUE
TRYS MODERNIŠKOS AIR-CONDITIONED KOPLYČIOS
MAŠINOMS VIETA
REpublic 7-8600 REpublic 7-8601

EUDEIKIS
DOVYDAS P. GAIDAS — GERALDAS F. DAIMID
Laidotuvių Direktoriai
TRYS MODERNIOS KOPPLYČIOS
4330 South California Avenue
Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852
4605-07 South Hermitage Avenue
Telefonas YArds 7-1741

PETKUS
MARQUETTE FUNERAL HOME
—TEVAS IR SONUS—
TRYS MODERNIŠKOS KOPLYČIOS
2533 West 71st St. —Telef. GRovehill 6-2345-4
1410 S. 50th Ave., Cicero TOwnhall 3-2108-09
AIKŠTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI
Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai

ANTANAS M. PHILLIPS
3307 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-3401

STEPONAS C. LACK (LACKAWICZ) IR SŪNŪS.
2314 W. 23rd PLACE Tel. VIrginia 7-6672
2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1213
11023 Southwest Highway, Palos Hills, Ill. Tel. 974-4410

PETRAS BIELIONAS
4348 S. CALIFORNIA AVE. Tel. LAfayette 3-3572

POVILAS J. RIDIKAS
3354 S. HALSTED STREET Tel. YArds 7-1911

JURGIS F. RUDMIN
3319 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-1138-39

VASAITIS — BUTKUS
1446 S. 50th AVE. CICERO, ILL. Tel. OLympic 2-1003

Perskaitę "Draugą", duokite jį kitiems.

REDAGUOJA ST. SEMĖNIENĖ, 6507 S. TROY ST., CHICAGO, ILL. 60629, TELEF. 925—5988

TRYLIKTOJI MADŲ PARODA CHICAGOJE

Suruošta Putnamo seselių rėmėjų spalio 5-6 d. Jaunimo centre

Šį "tryliktą" skaičių papuošė pati laimė gražiu pasisekimu už kilniam tikslui paaukotas geraširdžių Putnamo seserų rėmėjų žodžiu neįvertinamas pastangas ir ištvermę. Kiek tik madų parodos salė talpino, per abu madų seansus beveik visas vietas užpildė tos amžinos grožio ieškotojos — beveik išimtinai vien moterys. Ir kiekvienai žiūrovei buvo tarsi numatyta rasti ką nors sau individualaus, paauginti savo apsirengimo skonį bei grožį, praturtėti praktiška išmintim, toj kūrybiškiausioj iš visų — "Tryliktoj".

Gausaus būrio Putnamo rėmėjų "spiritus movens" Marija Remienė jaunatvišku entuziazmu atidarydama šią madų parodą, taikliai, lakoniškai įvedė į, sakyčiau, madų spektaklio nuotaiką, pabrėždama, kad kiekvienos, jau tapusios tradicinėm, madų parodos paskirtis, greta labdaros, yra lavinti skonį, pastabumą bei kūrybą. Nes retai drabužis yra skirtas vien kūnui pridengti, ar šildyti... Ką kitų drabužiai sako mums ar mūsų kitiems — priklauso tik nuo mūsų pačių skonio, pastabumo ir kūrybos. Ji palinkėjo, kad "Tryliktoji" apreikštų žiūrovams dar tolimesnius bei platesnius grožio, bei išraiškos horizontus. Programai komentuoti ir pravesti ji pakvietė dramos aktorę Juliją Cijūnėlienę. Neretai girdėta panašiose pareigose aktorė Cijūnėlienė pasirodė ypač išraiški ir kūrybinga. Pirmiausia ji stebino žiūrovus, viską aiškindama mintinai ir labai, sakyčiau, "išsvarinta" drabužių srities terminologija, vikriai apsakydama modelio esmines pastabas, spėjo spontaniškai rištis su kiekvienu modelio "krustelėjimu" — kiekviena vaikštyne, gestu. Norimą pabrėžti stambesnį ar miniatiūrišką drabužio dalį ar papuošalą ir pan., viską meniškai jungė į vieną pynę, intrigavo ir, kaip vientisinėj mozaikoj, neleido nukrypti žiūrovų dėmesiui nuo parodos esmės. Greta viso to, komentatorė dar suspėdavo įterpti vėliausios mados naujienų, pavyzdžiui, kad šį sezoną labai madoj aksominės medžiagos ir ne tik vienam sezonui, bet per ištisus metus, kad grįžta vilna ir šilkas, kad vėl madoj įvairiausi galvos dangalai: beretės, skarelės, skrybėlės ir plačiabrylės, kad virš kelių drabužių ilgiai jau nemadoj (ši atgyventa mada labai buvo žalinga pilnų moterų grožiui!), kad labai žiūrima į subtiliausią derinimą spalvų ne vien pačiam drabužio ansambly, bet net ir "make-up" ir papuošaluos, kad labai kreipiamas dėmesys į meninišką išbaigimą net apatinių drabužio siūlių. Visa tai buvo modeliuojama ir praktiškai. Suminiu vieną pavyzdį. Vėsesnei dienai šių metų mada aprengia moterį kelnių ansambliu ir apsiaustu. Kad nebūtų tokioj aprangoj moteris panaši į "kupetą" su mažute galvele, mada siūlo plačiabrylę skrybėlę ir aukštais kulnukais batelius. Tuoj moteris pasidaro įdomi, žavinga. Pasirenkant sau tinkamų stilių drabužius bei priedus, kiekviena gali savo grožį praturtinti, kad ir pigiausiomis priemonėmis.

Pati programa buvo trijų dalių — pirmoji — pradėta šviesiais rūbais, simbolizuojant ateinančią šalną ir sniegą, kur iš meniškai ir įspūdingai dekoruotos scenos išėjo tiltu į žiūrovus penkios, viena už kitą grakštesnės modeliuotojos ir vėliau visa jų eilė demonstravo daugiau kasdieninius, nuo 6 iki močiutės amžiaus rūbus, mikliai Cijūnėlienei jungiant auditoriją su grakščiais modeliais ir savo pačių sukurtais, net pasiūtais rūbais —jų buvo tokia gausybė, kad žiūrovėms buvo apsčiai ką stebėti ir rinktis.

Antroji parodos dalis pasižymėjo daugiau apsiaustais ir megztais rūbais, trečioji — pramoginiais bei savotišku, madų idėjoj gimusiu moderniškos Jūratės "spektakliu". Šio spektaklio kūrėja ir praktiška improvizuotoja bei visų vakarinių rūbų žvaigždė buvo buv. operos solistė Monika Kripkauskienė, kuri yra profesionalė vakarinių ir vestuvinių rūbų projektuotoja vienoj stambioj amerikiečių drabužių firmoj. Greta kitų puikių modeliuotojų, Kripkauskienės rūbus daugiausia demonstravo taip pat profesionalė modeliuotoja Nijolė Voketaitienė. Ji, kaip gulbė, iškilmingai, lengvai, grakščiai ir skirtingai parodė kiekvieną demonstruojamą rūbą — tikrai buvo kuo gėrėtis ir žavėtis. Linkėtina, kad šios abidvi talentingos ir žavingos rūbų menininkės dažniau ir plačiau rodytųsi mūsų visuomenės kolonijų scenose. Madų parodos pabaiga tikrai buvo staigmeninė. Kaip pradžioj — vėl scenoje išvydome baltas mergaites (laumes), kurios prikėlė iš jūros dugno modernišką Jūratę (Nijolę Voketaitienę) ir palydėjo gražioj eisenoj parodos taku. Tikrai Jūratė buvo labai žavinga — melsvas pasakiškas rūbas, šviesiaplaukė gintarais pasipuošus karalaitė, gražuolė. Tik sunku ją būtų pripažinti legendine lietuvaite — tai buvo daugiau tarptautinio, kiek rytietiško grožio simbolis.

Be Monikos Kripkauskienės, savu indėliu parodai talkininkavo ir siuvo visa eilė drabužio menininkių: Izabelė Augustinienė, Rima Binderienė, Nancy Hirshman (Marshalfield Co. madų koordinatorė), Ona Izokaitienė, Birutė Jasaitienė, Agnė Kižienė, Regina Kučienė, Aldona Laitienė, Giedrė Mereckienė, Jonne Raman ir Elena Skališienė. Visą eilę rūbų primezgė ir dalinai demonstravo Jonė Bobinienė, Jadvyga Dočkienė, Petronėlė Kinderienė (Jos viena megzta vakarinė suknelė, kurią demonstravo Paulauskaitė, amerikiečių parodoj buvo laimėjusi mėlyną kaspiną ir piniginę premiją), Bronė Rusteikienė, Regina Kučienė ir Stasė Tallat-Kelpšienė. Į modeliuotojų šeimą šiais metais įsijungė naujos — Giedrė Mereckienė, Rima Binderienė ir Nancy Hirshman (demonstravus vien šilko ir vilnos rūbus). Kitos mielos ir gabios modeliuotojos buvo jau anksčiau visuomenei regėtos: Vida Bartkienė, Fausta Bobinienė, Alma Piečaitė-Fremarek, Aušra Jasaitytė, Petronėlė Kinderienė, Asta Kižytė, Viktorija Kučaitė, Paulius Lipinis, Aldona Laitienė, Irena Mažeikaitė, Giedrė Mereckienė, Irena Paulauskaitė, Roma Raman-Ramanauskaitė, Elena Skališienė, Nijolė Voketaitienė ir Violeta Pabarčiūtė-Woodward (kurios buvo kruopščiausiai išbaigti rūbai). Vėsesnių dienų ansamblius ir kostiumėlius bei apsiaustus ypač puošė kailiniai priedai ir patys kailiniai apsiaustai iš didelio lietuvių draugo Norman Buršteino prekybos — jie davė parodai prabangos įspūdžio.

Aplamai ši paroda buvo virš kasdienybės — ji buvo supoetinta ir drabužių menas vykusiai pakeltas iš kasdienybės į aukštesnį grožio ir kūrybos horizontą, ko buvo linkėjusi viso šio užmanymo širdis — Marija Remienė. Rengėjų pastangas pagerbė savo atsilankymu Lietuvos generalinė konsulė Juzė Daužvardienė ir iš Dallas (Texas) turtingų drabužių fabrikų savininkas bei madų kūrėjas Mr. Randarro. Taip pat gėrėjosi rengėjų pastangomis Putnamo seserų viršininkė sesuo Margarita.

Po parodos visus darbuotojus bei svečius pavaišino Putnamo seserų rėmėjos skania vakariene, gaivino vynu ir kava su saldumynais. Vakarienės metu Marija Remienė išreiškė visiems "Tryliktosios" talkininkams širdingą padėką, o seselė Margarita, apdovanojusi kiekvieną parodos talkininką Putnamo bitelių lietuvišku medum, pareiškė, kad, jei būtų tik pakėlusi, būtų dar apdovanojusi ir vienuolyno kepama rugine duona ir lietuviškais sūriais, tačiau trūko jėgų visa tai atsivežti, o seselės kasdien melsis už geradarius.

Iza Motekaitienė

Po Gintaro parodos atidarymo iš dešinės į kairę: Marija Krauchunienė (skaičiusi paskaitą apie gintarą), Danutė Augienė, Antanina Vepštienė, Zuzana Pupienė, Marija Remienė (Putnamo seselių rėmėjų, surengusių parodą, pirm.), Elena Abelkienė, Marija Rudienė (atidariusi parodą ir pasakiusi kalbą), Stasė Tumosienė, dr. Paulina Vaitaitienė (apipavidalinusi parodą), Jadvyga Dočkienė ir Giedrė Čepaitytė. Nuotr. Z. Degučio

NESVEIKŲ KŪDIKIŲ PRIEŽASTIS

Mediciniškos studijos atskleidžia, kad moterims, kurios imdamos gimimų kontrolės piliules, susilaukia kūdikio, gali gimti vaikas su defektais.

Sol. Laima Stepaitienė (Laimutė Smolenskaitė) su prof. Vladu Jakubėnu savo rečitalio metu rugs. 29 d. Chicagoje. Šiemet sueina 50 m. nuo V. Jakubėno dainos "Gėlės iš šieno" sukūrimo (1924 m. Biržuose) ir ta proga solistė iškvietė iš publikos dainos autorių jai paakompanuoti. Nuotr. Z. Degučio

EGZOTIŠKŲ HAVAJŲ SPALVINGOJI AUGMENIJA IR HAVAJIEČIŲ PIKANTIŠKOJI MITYBA

STEFANIJA STASIENĖ

Tur būt, nė viena kita salų grupė pasaulyje nėra tiek populiari, tiek spalvinga savo augmenija, žmonėmis, kultūrinėm apraiškom bei toli siekiančia romantiška ir įvykių pilna istorija kaip Havajai.

Ne veltui Mark Twain Havajų salas pavadinęs gražiausiu laivynu, kuris, įmetęs savo inkarus, plūduriuoja Ramiajame vandenyne.

Tad kartą pamačius šias pasakiškas salas, norėtųsi bent suglaustai keliais išgyventais momentais pasidalinti ir su šio skyriaus skaitytojais.

Nors apie Havajus mūsų spaudoje ir buvo jau nemažai rašyta, tačiau aš čia norėčiau tik tai paliesti, kas man atrodė įdomu, tai būtent — šio krašto apgmeniją ir žmonių mitybą.

Havajai ir jų tautų kultūra siekia gilią senovę. Prieš tūkstančius metų, kada finikiečių laivai išdidžiai raižė Viduržemio jūrą, Ramiajame vandenyne dar didesne drąsa nardė maži laiveliai drąsiųjų ano meto jūrininkų vairuojami. Šie žvaigždėmis vadovaudamiesi vis plaukė į šiaurę ir čia netikėtai atrado šias salas. Amžių bėgyje tose salose išsivystė savita žmonių rasė su atskira savo tautine kultūra. Tokį dar niekam anksčiau nematytą pasaulį 1778 m. atrado kapitonas Cook, beplaukiodamas po Ramųjį vandenyną. Nuo to momento Havajų pasakiškose salose gyvenimas pasikeitė iš pagrindų. Nors šiandien, kaip ir anksčiau, šitas egzotiškas salas puošia žali kalnai, vandens kriokliai, vulkaninės kilmės laukai ir iš okeano pusės pučia tas pats gaivinantis vėjas, tačiau čia vaivorykštės spalvomis besipuošiančią gamtos rimti pertraukia kas minutę pakylančių ir besileidžiančių plieninių paukščių ūžesys, šimtai tūkstančių turistų, milžiniškų viešbučių gyvenimo triukšmas, perpildyti restoranai, naktiniai klubai ir t. t.

Žinoma, visa tai padarė Havajus tokius populiarius, nes panašios kombinacijos — gero klimato, viliojančių kalnų, pavėsingų palmių ir amžinai žydinčių gėlių, su visais moderniško gyvenimo patogumais, kažin ar kita pasaulio vieta galėtų turistui suteikti. Šalia šio gamtos įvairumo ir moderniškos aplinkos turistas čia susiduria su labai spalvinga mozaika, tai Polinezijos tautų kultūra, jų kalbų įvairumu, egzotišku skoniu, įdomiais papročiais bei šilta ir jaukia atmosfera.

Kokoso riešutai, papaja ir kitokie vaisiai

Kaip spalvingi šio krašto gyventojai, taip ir salų augmenija įvairi, spalvinga ir sudaro ištisą botanikos sodą su amžinai žaliuojančiais ir žydinčiais tropiniais ir subtropiniais augalais.

Havajuose rasime iš viso pasaulio kampų augalų, kurie per ištisus šimtmečius į čia buvo gabenami ankstyviausių ir vėlesniųjų atvykėlių.

Pirmieji salų gyventojai čia sodino tai, kas jiems buvo naudinga ir reikalinga kasdieniniam gyvenimui, būtent, augalus, kurie jiems teikė maistą, aprangą, medžiagą statybai, įrankiams ir padargams. Štai, kad ir **taro** augalas, iš kurio šaknų Polinezijos gyventojai gaminasi savo mėgiamą tautinį valgį **poi**. Taip pat ir kokoso palmė, kurios vaisius naudoja maistui ir aliejui gaminti. Be to, įvairūs riešutų medžiai, bananai ir t. t. Kiti augalai teikia jiems apdangą, kaip pvz. arbatmedžiai, iš kurių lapų gamina garsiuosius tautinių šokių sijonėlius **hula**. Šia proga reiktų pastebėti, kad hula tautiniai šokiai yra labai seni, jie davė pradžią išraiškos šokiams, kur plastiškas rankų bangavimas, gestai ir mimika turi simbolinę prasmę.

Iš tropinių vaisių geriausiai čia auga mango, papaja, guava, avokado ir pagrindinis Havajų žemės ūkio vaisius ananasas. Šalia ananasų antroje vietoje Havajuose auginamos cukrinės švendrės, kurias pradėjo auginti jau pirmieji salų gyventojai, atsivežę jas iš Indijos. Apie avokado ir mango esu šioje vietoje jau anksčiau rašiusi atskirais straipsniais, tad nekartosiu. Papaja yra havajiečių mėgiamiausias pusryčių vaisius. Tai tarsi agurotis-melionas (melon), augąs ant medžio, pailgos formos, žalios spalvos vaisius (kai prinoksta pasikeičia į geltoną spalvą). Tas vaisius yra labai gero skonio ir malonaus kvapo, turtingas vitaminais A ir C.

Guava taip pat labai gero skonio ir nepaprastai kvepiantis vaisius. Kur šie vaisiai auga ir noksta, maloniu kvapu dvelkia visa apylinkė. Šis vaisius daugiausia naudojamas sunkai ir marmeladui, turi daug vitamino C.

Ananasas — karališkasis vaisius

Be ananasų būtų sunku įsivaizduoti Havajus. Tai pagrindinis šių salų žemės ūkio ir pramonės augalas. 1493 m. Kolumbas pirmą kartą ananaso augalą atvežė į Europą. Čia jie buvo auginami karališkuose šiltnamiuose, užtat ir buvo vadinami karališkais vaisiais. Havajuose šis vaisius irgi visų augalų karalius. Didžiausios plantacijos jų yra Lanai saloje. Iš čia mums visiems žinomi ir plačiai vartojami Dole konservuoti ananasai. Jim Dole buvo pirmasis amerikietis, kuris ananasus pradėjo konservuoti skardinėse. Dabar Dole vardu išsivystė milžiniška įmonė, kuri teikia tūkstančiams havajiečių darbo ir pragyvenimo. Turistai nustatytom valandom su šios įmonės darbu supažindinami ir vaišinami ananasų sunka.

Skaisčioji jakaranda, Afrikos tulpės ir kiti žydintieji medžiai

Šalia šių ūkiniai naudojamų augalų salose dar žaliuoja ir žydi tūkstančiai dekoratyvių augalų, kurie savo įvairiaspalviais žiedais šias salas paverčia tikru rojum. Daugumas dekoratyvių medžių ir krūmų yra kilę iš Afrikos, Vakarų Indijos, Javos, Pietų Amerikos, Australijos ir kitų tropinių kraštų. Štai, pvz., kad ir **jacarandos medis, kuris čia žydi ištisus metus. Žiedai** varpelių formos, skaisčiai violetinės spalvos. Tikras gamtos papuošalas, verčiąs praeivį sustoti ir grožėtis. Kitas taip pat ištisus metus žydintis medis — tai **Afrikos tulpės medis, kuris pasipuošia** savotiška raudonų žiedų aureole ir kabančių žiedų kekėmis. Tokios intensyviai šiltos spalvos teikia aplinkai nepaprasto grožio ir žavesio. **Bauhinijos medis importuotas iš** Indijos. Dar vadinamas ir **orchidėjos** medžiu, nes žiedai panašūs į orchidėjas ir yra šviesiai raudonos spalvos. **Brasia** — kilusi iš Australijos, yra skėčio išvaizdos su tamsiai raudonais žiedais. Taip pat nepaprastai puošnus medis.

Tautinė gėlė - hibiscus, orchidėjos ir kitos gėlės

Negalima pamiršti ir Havajų valstybinės gėlės — tai yra **hibiscus**. Auga kaip dekoratyvinis krūmas, žiedai įvairiausių spalvų ir tonų. Hibiscus labai mėgiama havajiečių gėlė ir ją galima visur matyti. Mergaitės mėgsta jomis puošti savo tamsius plaukus ir dideliais žiedų spausdiniais savo rūbus. Mėgiamus hibisko **žiedus labai derinančiai** papildo elegantiškas ir akiai labai malonios spalvos **orchidėjos** žiedas. Šią gėlę Havajuose taip pat visur užtiksime: pina iš jų vainikus ir puošia net gėrimus — kokteilius orchidėjų žiedais.

Žiedų vainikai turistams su "Aloha"

Labai graži ir, tur būt, vienintelė pasauly tradicija Havajuose yra atvykusius turistus papuošti žiedų vainikais. Šiems daugiausia naudojami **pliumerijos** žiedai, kurie švelnūs, kaip aksomas, ir labai malonios geltonos ir violetinės spalvos. Be to pliumerijos žiedai turi ir labai malonų kvapą. Tokiais vainikais pasipuošę turistai vyksta į savo viešbučius malonaus kvapo lydimi per visą Honolulu miestą. Pliumerija pavadinta pagal žymų prancūzų botaniką Pliumier.

Yra dar daugybė ir kitų akį veriančių žiedų bei nematyto grožio augalų, tačiau visų čia išvardinti neįmanoma.

Kaip šių salų augalai ir žmonės, taip ir jų mityba įvairi. Tradiciniai valgiai susideda daugiausia iš įvairiausių ten augančių vaisių, riešutų ir žuvies. Švieži ananasai labai sultingi ir aromatiški. Papaja naudojama daugiausia pusryčiams. Puikūs kokoso riešuto ledai desertui,mango ir guava sultys bei vietiniai bananai.

Skanioji žuvis mahimahi ir puota "luau"

Iš žuvų populiariausia yra mahimahi. Tai panaši į delfiną žuvis, kuri kepama taukuose arba ant anglių. Paduodama į stalą su vietinėm salotom. Taip pat daugumoje restoranų galima gauti ir vėžių, vėžlių bei krabų. Negalima praeiti nepaminėjus klasiškos havajiečių puotos duotį **luau**. Tai paršiukas, keptas specialiose, žemėje išmūrytose krosnyse. Dažniausiai ten jis kepamas ant įkaitintų lavos akmenų. Iškepta mėsa dedama ant banano lapo ir patiekiama su žuvim, įvairiom salotom, bananais ir t. t. Kartu duodama ir pašildyto kokoso riešutų pieno. Valgoma paprastai su pirštais. Puodukų vietoje vartojami išskaptuoti kokoso riešuto kiautai.

Kita labai charakteringa duotis, tai jų tautinis valgis poi. Poi gaminama iš taro augalo šaknų. Ši košė tradiciniai taip pat valgoma su pirštais. Šalia šių tradicinių valgių Havajuose visur gaunami ir standartiniai amerikiečių valgiai. Be šių, populiarūs kiniečių, japonų, filipiniečių bei europiečių valgiai. Vienu žodžiu, pasirinkimas nuo geriausio "steiko" iki Mc Donalds "hamburgerio". Visų rūšių gėrimai parduodami maisto krautuvėse. Tad pasigėrėt ir pasigardžiuot Havajuose galima viskuo, ką tik šioje žemėje galima rasti.

Keletas havajietiškų receptų.

Papaja, datulių ir ananaso ledai.

Imti: 1.5 puoduko supiaustyto papajo vaisiaus, 1-2 sv. datulių be

(Nukelta į 7 psl.)